

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Zibili və siqareti
kənar yerə
atanlar 300 AZN
cərimələnəcək
yazısı səh.11-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 5-7 oktyabr 2024-cü il Şənbə № 181 (8554) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Ölkəmizə qarşı Frankofoniya təxribatı - "İki bacı" təzədən bir arada

Makrondan "ev tapşırığı" alan Paşinyanın Paris səfərindən sonrakı davranışları necə olacaq?

yazısı səh.6-da

Sülh sənədinin gizlinləri açılır - "ortaq komissiya", daha nələr...

yazısı səh.7-də

Putin doğum günündə MDB liderləri ilə görüşəcək

yazısı səh.2-də

Analitik mərkəzlərdən qorxunc iqtisadi proqnozlar

yazısı səh.10-da

Parisin məkrli Qafqaz planı və onun "şifrləri"

yazısı səh.7-də

Erməni vandalizminin yeni sübutları və İrəvanda sərbəst gəzən canilər - diplomatlar Qarabağda

yazısı səh.3-də

Ekosidə görə cinayət məsuliyyəti müəyyənləşir

yazısı səh.4-də

Yaşıl istiqrazlar gəlir: gözləntilər, perspektivlər - şərh

yazısı səh.11-də

Oktyabrın 5-6-da güclü geomaqnit qasırğası olacaq

yazısı səh.14-də

"Kim ki 100 il yaşamasa..." - Azərbaycanda uzunömürlülüyn şərtləri

yazısı səh.14-də

Polkovnik-leytenant bilib pul verdilər, bərbər çıxdı

yazısı səh.12-də

PREZİDENT ABS-IN OYUNLARINI İFŞA ETDİ

Dövlət başçısından anti-Azərbaycan qüvvələrə və İrəvana sərt xəbərdarlıq: "Ermənistan təhlükəli oyunlara qoşulub"

yazısı səh.5-də

Azərbaycanda biznesin müflisləşməsi - yeni qanun nəyi dəyişəcək...

Ekspert: "Mövcud şərtlər altında müflisləşmənin asanlaşdırılması ciddi fəsadlara gətirib çıxara bilər"

yazısı səh.15-də

İsrail-İran savaşında kritik tarix - MOSSAD Xameneini təhdid etdi...

yazısı səh.9-da

Hikmət Babaoğlu: "COP29-la bağlı qarayaxma kampaniyası həyata keçirmək Azərbaycanı yarımçıq sülhə təşviq etmək məqsədi daşıyır"

yazısı səh.4-də

"İstisu" Minskə - Baş nazir təqdimata qatıldı

yazısı səh.3-də

NATO-Azərbaycan tərəfdaşlığının perspektivləri müzakirə edilib

Azərbaycan Respublikasının NATO yanında Nümayəndəliyinin başçısı Cəfər Hüseynzadə və NATO nümayəndələri arasında görüş keçirilib.

APA xəbər verir ki, bu barədə Azərbaycan Respublikasının NATO yanında Nümayəndəliyinin başçısı Cəfər Hüseynzadə "X" platformasındakı paylaşımında bildirib.

"NATO nümayəndələri ilə görüş keçirdik və NATO-Azərbaycan tərəfdaşlığının cari vəziyyəti ilə perspektivlərini müzakirə etdik", - deyərək, paylaşımında qeyd edib.

Heyvanlarla rəhmsiz rəftarı təbliğ edənlər cərimələnəcək

Heyvanlarla rəhmsiz rəftar edilməsinə görə cərimələr artırılır.

APA-nın xəbərinə görə, bu, İnzibati Xətlər Məcəlləsinə təklif olunan dəyişiklikdə əksini tapıb. Layihəyə əsasən, heyvanlarla rəhmsiz rəftar edilməsinə, yəni onlara ağrı, əzab, işgəncə verilməsinə, onların döyülməsinə və ya döyüşdürülməsinə görə beş yüz manatdan səkkiz yüz manatadək məbləğdə cərimə ediləcək.

Nəzərdə tutulmuş əməllər nümayişkarənə şəkildə, o cümlədən mediada nümayiş etdirilməklə törədildikdə səkkiz yüz manatdan min manatadək məbləğdə cərimə ediləcək. Bu əməllər heyvanın şikəst edilməsinə səbəb olduqda min manatdan min beş yüz manatadək məbləğdə cərimə ediləcək. Eyni əməllər heyvanların tələf edilməsinə səbəb olduqda min beş yüz manatdan iki min manatadək məbləğdə cərimə edilir, yaxud işin hallarına görə, xətanı törədən şəxsiyyəti nəzərə alınmaqla, bir ayadək müddətə inzibati həbs tətbiq olunacaq.

Qüvvədə olan qanuna görə, heyvanlarla rəhmsiz davranmaqla onların şikəst və ya tələf edilməsinə görə beş yüz manat məbləğində cərimə edilir.

Heyvanlarla rəhmsiz rəftarın təbliğ edilməsi və ya kommersiya məqsədləri üçün istifadə edilməsinə görə də yeni cərimələr müəyyənləşir.

İnzibati Xətlər Məcəlləsinə təklif edilən yeni - 274-1-ci maddəyə əsasən, heyvanlarla rəhmsiz rəftarın təbliğ edilməsinə və ya heyvanlarla rəhmsiz rəftara açıq çağırışlar edilməsinə, bu cür rəftarı özündə əks etdirən materialların kommersiya məqsədləri üçün istifadə edilməsinə görə min manatdan min beş yüz manatadək məbləğdə cərimə edilir, yaxud işin hallarına görə, xətanı törədən şəxsiyyəti nəzərə alınmaqla, bir ayadək müddətə inzibati həbs tətbiq olunur.

Putin doğum günündə MDB liderləri ilə görüşəcək

Rusiya Prezidenti Vladimir Putin oktyabrın 7-də, doğum günündə MDB dövlət başçıları ilə görüşəcək.

APA-nın Moskva müxbiri xəbər verir ki, bunu

Kremlin mətbuat katibi Dmitri Peskov bildirib.

Onun sözlərinə görə, Putinin MDB dövlət başçıları ilə işgüzar görüşü də planlaşdırılıb.

Kremlin sözcüsü Rusiya Prezidentinin bu ilin noyabrında Braziliyada keçiriləcək G20 sammitinə səfəri ilə bağlı qərarın hələ verilmədiyini də söyləyib.

Ov etmək qaydalarının pozulmasına görə yeni sanksiyalar müəyyənləşir

Ov etmək qaydalarının pozulmasına görə sanksiyalar müəyyənləşir.

APA-nın xəbərinə görə, bu, İnzibati Xətlər Məcəlləsinə təklif olunan dəyişiklikdə əksini tapıb.

İnzibati Xətlər Məcəlləsinə təklif edilən yeni - 274-3-cü maddəyə əsasən, bu Məcəllənin 272.3-cü maddəsində nəzərdə tutulan hallar istisna olmaqla, ov etmək qaydalarının kobud şəkildə pozulmasına (lazımi icazə olmadan və ya qadağan olunmuş yerlərdə, yaxud qadağan olunmuş müddətlərdə, qadağan olunmuş alətlərlə və ya üsullarla ov edilməsinə), habelə digər ov etmək qaydalarının müntəzəm pozulmasına görə inzibati xətanın bilavasitə obyektı olmuş predmetlər müsadirə edilməklə və ya edilməməklə min manatdan iki min manatadək məbləğdə cərimə ediləcək, yaxud altı aydan iki ilədək müddətə ov hüququ məhdudlaşdırılacaq.

Qeyd edək ki, İnzibati Xətlər Məcəlləsinin 272.3-cü maddəsinə əsasən, ov qaydalarının kobud şəkildə pozulmasına (lazımi icazə olmadan və ya qadağan edilmiş yerlərdə, yaxud qadağan olunmuş müddətlərdə, qadağan edilmiş alətlərlə və ya üsullarla ov edilməsinə), habelə digər ov qaydalarının müntəzəm pozulmasına görə inzibati xətanın törədilməsində alət və ya inzibati xətanın bilavasitə obyektı olmuş predmetlər müsadirə edilməklə və ya müsadirə edilməməklə, min manatdan iki min manatadək məbləğdə cərimə edilir, yaxud altı aydan iki ilədək müddətə ov hüququ məhdudlaşdırılır.

Cəbrayıl 29 şəxsin məşğulluğu təmin olunub

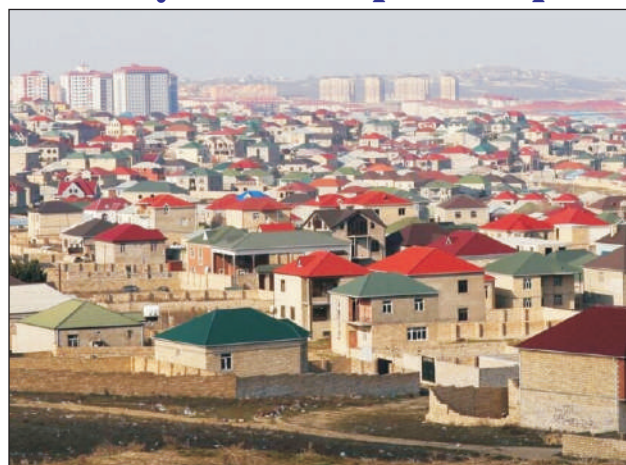
İşğaldan azad olunmuş yurd yerlərimizə Böyük Qayıdış proqramı üzrə görülən işlər çərçivəsində Cəbrayıl şəhərində də sakinlər aktiv məşğulluq tədbirləri ilə əhatə olunurlar.

Musavat.com xəbər verir ki, Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin tabeliyində Dövlət Məşğulluq Agentliyi tərəfindən ilk mərhələdə həmin sakinlərin məşğulluq imkanları qiymətləndirilir və onların hansı məşğulluq proqramına cəlb olunacaqları müəyyən edilir.

Cəbrayıl şəhərinə köçürülən sakinlərdən artıq 29 nəfərin məşğulluğu təmin olunub.

Onlar münasib vakanasiyalar üzrə işlə təmin ediliblər.

Bu ərazilərdə olan evlərə sənəd verilməyəcək - ekspert açıqladı

Sənədsiz evlər problemi illərdir qalmaqdadır. Dövlətə məxsus torpaqların sənədləşdirilməsi ilə bağlı xəbərlər tez-tez yayılır. Şirkətlərə məxsus torpaqlarda olan tikililərin taleyi ilə bağlı isə hansısa məlumat verilmir.

Mövzu ilə bağlı Modern.az-a danışan əmlak məsələləri üzrə ekspert Ramil Qasımzadə bildirib ki, neft kontraktına aid olan ərazilərdə tikilən evlərə birmənalı olaraq sənəd verilməyəcək.

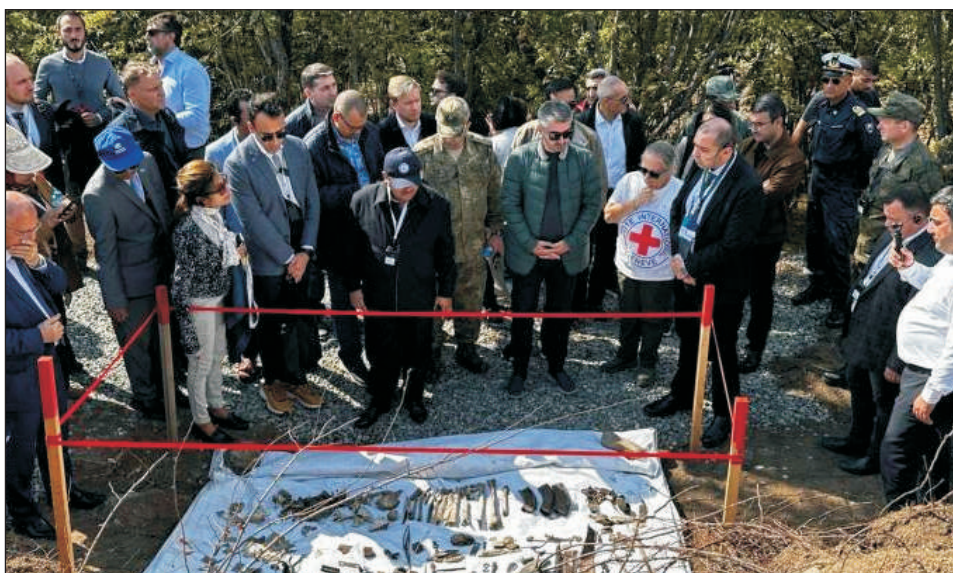
"Çünki o torpaqların çoxu radiasiyalı və insan orqanizminə ciddi ziyan gətirə biləcək ərazilərdə yerləşir. Bu səbəbdən neft müqaviləsinə aid olan torpaqlarda tikilən evlərin sənədləşdirilməsi mümkün olmayacaq. Gələcəkdə həmin torpaqların təmizlənməsi və həmin neft şirkətlərinin balansından çıxarılması həyata keçirildiyi və yaşayış fondu torpaqlarına aid edildiyi təqdirdə bu məsələyə baxıla bilər. Amma neft kontraktına aid olan torpaqlarda fərdi yaşayış evlərinin sənədləşdirilməsi nəzərdə tutulmur".

Ekspert vurğulayıb ki, bu evlərin gələcəkdə köçürülməsi həyata keçirilə bilər.

"Bu ərazilərdə yaşamaq özü belə insan sağlamlığı üçün təhlükə mənbəyidir. Bu səbəbdən həmin yerlərdə yaşayan sakinlər köçürülə bilər. Bu birbaşa insanların özünün sağlamlığı ilə bağlı məsələlərdir və hökumət bu məsələdə heç də güzəşt etmək niyyətində deyil. Harada insan sağlamlığına ziyan gətirən hallar varsa, buna yol verilməyəcək".

Erməni vandalizminin yeni sübutları və İrəvanda sərbəst gəzən canilər - diplomatlar Qarabağda

Çingiz Qənizadə: "Sülh müqaviləsinin imzalanmasının bu cür hərbi, insanlıq əleyhinə cinayətlər, vandalizm hərəkəti törətmiş şəxslərə heç bir aidiyyəti yoxdur"

"Ağdərə rayonunun Sırxavənd kəndində ümumilikdə 4 kütləvi və iki fərdi məzarlıq aşkarlanıb".

Bunu Əsir və itkin düşmüş, girov götürülmüş və təndaşlarla əlaqədar Dövlət Komissiyasının (Dövlət Komissiyası) İşçi Qrupun üzvü Zaur İsmayılov jurnalistlərə açıqlamasında deyib.

Z.İsmayılov bildirib ki, Birinci Qarabağ müharibəsi dövründə Ağdərə rayonu ərazisində qızğın döyüşlər gedib, həmin döyüşlərdə xeyli hərbcimiz həlak olub. Həlak olan hərbcilərin əksəriyyətinin nəşini döyüş meydanından çıxarmaq mümkün olmayıb. Onlar itkin kimi Dövlət Komissiyasında qeydiyyatla alınıb".

Onun sözlərinə görə, şahidlərin ifadələrində burada içərisində beş hərbcı və bir tibb bacısının olduğu hərbi yük maşını vurulub: "Həmin yerdə də bu qalıqlar aşkarlanıb. Ehtimal olunur ki, qalıqlar həmin adamlara məxsusdur. Burada hərbi maşının qalıqları da aşkarlanıb. Ərazidə ümumilikdə 4 kütləvi və iki fərdi məzarlıq aşkarlanıb".

Bu ilin sentyabr ayında Əsir və itkin düşmüş, girov götürülmüş vətəndaşlarla

əlaqədar Dövlət Komissiyasına və BQXK-ya məlum olan koordinatlar üzrə Ağdərə rayonunun Sırxavənd kəndi ərazisində aparılmış işlər nəticəsində Birinci Qarabağ müharibəsində itkin düşmüş 15-ə yaxın şəxsə aid sümük qalıqları aşkarlanıb.

Həmin ərazilərdə qazıntı və ekshumasiya işləri davam etdirilir.

Komissiyanın sədri Əli Nağıyev bildirib ki, ilkin baxışa və təhlilə əsasən, həmin ərazilərdə bir neçə kütləvi məzarlığın aşkarlanması ehtimalı böyükdür:

"Belə ki, cari il ərzində Dövlət Komissiyası tərəfindən mütəxəssislərin iştirakı ilə işğaldan azad edilmiş ərazilərdə aparılmış qazıntıların və monitorinqlərin nəticəsində məlum olmuşdur ki, üçtərəfli Bəyanatın imzalanmasından 2023-cü il sentyabr ayında həyata keçirilmiş antiterror əməliyyatına qədər olan müddətdə separatçı rejim tərəfindən Dövlət Komissiyasına və BQXK-ya məlum olan bir neçə kütləvi məzarlıq məqsədyönlü şəkildə məhv edilib.

Buna misal kimi Xocavənd rayonu, Qaradağlı kəndi, Xocalı rayonu, Dəh-

raz kəndi və Ağdərə rayonu, Sırxavənd kəndində Dövlət Komissiyasına məlum olan məzar yerlərini göstərmək olar. Məlumdur ki, bu və digər kütləvi məzarlıqlar ermənilər tərəfindən törətdikləri müharibə cinayətlərinin izlərinin itirilməsi üçün məqsədyönlü şəkildə məhv edilib.

Bu faktlar beynəlxalq hüquqa, həmçinin uzun illərdir yaxınlarını gözləyən itkin ailələrinə və insanlığa qarşı hörmətsizliyin bariz nümunəsidir".

Oktyabrın 3-də "İtkin düşmüş şəxslər probleminin həlli: ailələrin "həqiqəti bilmək" hüququnun dəstəklənməsi" mövzusunda beynəlxalq konfransın iştirakçıları Azərbaycanda akkreditə olunmuş diplomatik korpusun nümayəndələri ilə birgə Sırxavənd kəndində aşkarlanmış kütləvi məzarlığa baxış keçiriblər.

Şübhəsiz ki, əcnəbi diplomatların hər biri öz ölkələrinə erməni vandallığı ilə bağlı həqiqət payı aparaçaqlar. Təəssüf ki, Ermənistan Azərbaycan xalqına qarşı törədilmiş bu və digər vəhşiliklə bağlı üzrxahlıq eləməyə, həmin cinayətləri

törətmiş caniləri (onların bir çoxu, məsələn, Xocalı caniləri - Serj Sərkisyan, Robert Köçəryan, Seyran Ohanyan, habelə Samvel Babayan, milli qəhrəmanımız Natiq Qasimovu vəhşicəsinə öldürən Vitali Balasanyan Ermənistanda sərbəst gəzirlər) cəzalandırmağa və ya onları bizə təhvil verməyə tələsmir. Bunsuz isə iki xalq arasında barışıq və etimad mühitinin qurulması mümkünsüzdür.

Bəs sülh müqaviləsindən sonra erməni hərbi canilərin cəzalanması mümkündürmü?

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri, hüquq üzrə fəlsəfə doktoru Çingiz Qənizadə mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a danışib:

"Qeyd olunan kütləvi məzarlıqların tapılması gözlənilən idi və hesab edirəm ki, hələ bu cür yeni məzarlıqların aşkar edilməsinin şahidi olacağıq.

Oktyabrın 3-də "İtkin düşmüş şəxslər probleminin həlli: ailələrin "həqiqəti bilmək" hüququnun dəstəklənməsi" mövzusunda beynəlxalq konfransın iştirakçıları həqiqətdən də müəyyən reallıqları öz gözləri ilə gördülər, həqiqəti faktlarla bildilər, müəyyən foto və şəkillər vasitəsi ilə Ermənistanın Azərbaycan torpaqlarının işğalı zamanı törətdikləri vəhşilikləri bir daha gördülər. İnanıram ki, bunun böyük bir təsiri olacaq və konfrans iştirakçıları öz ölkələrinə getdikdə bu faktların heç olmasa bir hissəsini özləri ilə aparacaq, lazımi qurumlara bu haqda məlumat verəcəklər.

Lakin yenə də bu cür cinayəti törədən şəxslərin

"İstisu"nun Minskdə təqdimatı oldu, ixracına dair niyyət protokolu imzalandı

Azərbaycanın azad edilmiş ərazilərində istehsal edilən ilk məhsul olan "İstisu"nun Belarusda təqdimatı olub.

APA-nın xəbərinə görə, təqdimatda Azərbaycanın Baş naziri Əli Əsədov, Belarus Respublikasının Baş naziri Roman Qolovçenko iştirak edib.

Azərbaycan və Belarusun müvafiq şirkətləri arasında Kəlbəcərdə zavodda qablaşdırılan "İstisu"nun bu ölkəyə ixracı ilə əlaqədar niyyət protokolu imzalanıb.

"İstisu" Belarus bazarına xoş gəldi", - deyərək Belarus Baş naziri təqdimat mərasimində bildirib.

Azərbaycan Respublikasının Baş naziri Əli Əsədov belaruslu həmkarı Roman Qolovçenkonun müşayiəti ilə oktyabrın 4-də Minskdə Azərbaycan Ticarət Evinə olub.

Nazirlər Kabinetindən verilən xəbər görə, hökumət başçılarında Azərbaycan Ticarət Evinin fəaliyyəti barədə məlumat verilib, Azərbaycan şirkətlərinin istehsal etdiyi və Belarus bazarına çıxarılan müxtəlif növ məhsullarla tanış olublar.

Daha sonra Azərbaycan Respublikasının Baş naziri Əli Əsədovun və Belarus Respublikasının Baş naziri Roman Qolovçenkonun iştirakı ilə Azərbaycan Ticarət Evinə Kəlbəcər "İstisu" mineral suyunun təqdimatı keçirilib.

Tədbir çərçivəsində Kəlbəcər "İstisu" mineral su zavodu və Belarus Respublikasında "Azərbaycan Ticarət Evi" MMC arasında əməkdaşlıq qurmaq məqsədi ilə niyyət protokolu imzalanıb.

Əsas məqsəd "İstisu" mineral su zavodunun məhsullarının Belarusda təşviqi və satışını təmin etməkdir. "Azərbaycan Ticarət Evi" MMC məhsulların bazarda mövqeləndirilməsi, marketinq fəaliyyəti və Belarusun hüquqi tələblərinə uyğunluq sahəsində köməklik göstərəcəkdir.

azadlıqda olmaları bizi çox narahat edir. Məlumdur ki, separatçı rejimin rəhbərləri də Azərbaycan xalqına, mülki əhalisinə qarşı çox böyük cinayətlər törədiblər. Nəticəsi nə oldu? Azərbaycan hakimiyyət orqanlarının keçirdiyi xüsusi əməliyyatlar nəticəsində onlar həbs edilərək, Bakıya gətirildilər və bu günlərdə məhkəməyə qarşısına çıxarılaçaqlar.

Ümid edirəm ki, xalqımıza qarşı cinayət törətmiş sərkisyanlar, koçəryanlar, ohanyanlar, babayanlar kimi vəhşilərin də məsuliyyətcəlb olunması üçün Azərbaycan dövləti olaraq əlimizdən gələni edəcəyik. Onların da cəzalanması ədalətin qələbəsi olardı. Məlum olduğu kimi onlar beynəlxalq axtarısa verilib. Lakin çox təəssüf ki, inter-

polun üzvü olan dövlətlər onların yüksək vəzifə tutduqlarını əsas götürərək, eyni zamanda anti-Azərbaycan mövqeyindən çıxış edərək beynəlxalq qurumun tələblərini icra etmirlər. Hətta saxlanılırsalar belə, buraxılırlar. Amma ümid edirəm ki, gec-tez biz buna nail olacağıq.

O ki qaldı sülh müqaviləsi olarsa, onların cəzalanmasının mümkün olması məsələsinə, sülh müqaviləsinin imzalanmasının bu cür hərbi, insanlıq əleyhinə cinayətlər, vandalizm hərəkəti törətmiş şəxslərə heç bir aidiyyəti yoxdur və onların barəsində qaldırılmış cinayət işləri hər zaman qüvvədədir və qüvvədə də qalacaq".

✒ **Xalidə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

Ekosidə görə cinayət məsuliyyəti müəyyənləşir

Cinayət Məcəlləsinə "Ekosid" anlayışı əlavə edilir.

APA-nın xəbərinə görə, bununla bağlı layihə Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin bu gün keçirilən iclasında müzakirəyə çıxarılıb.

Qeyd olunub ki, Azərbaycan Prezidenti tərəfindən qanunvericilik təşəbbüsü qaydasında təqdim edilmiş layihədə "Ekosid" anlayışının əlavə edilməsi və bu cinayət törədən şəxslərin qanun çərçivəsində məsuliyyətə cəlb olunması təklif edilir. Dəyişiklik ölkə ərazisində törədilən ekoloji cinayətlərə görə düzgün hüquqi qiymətləndirmənin aparılmasını və ekosistemin davamlı mühafizəsi üçün qanunvericilik bazasının təkmilləşdirilməsini təmin etmək məqsədi daşıyır.

Ermenistan rəhbərliyinin Azərbaycanla real və işlək sülh müqaviləsi əvəzinə, yarımçıq sülh sənədi imzalamaq ətrafında siyasi hoqqabazlığı davam edir. Son vaxtlar bu qeyri-səmərəli ritorikaya Bakıya ünvanlı ciddi ittiham notları da əlavə olunmaqdadır.

"İrəvan Bakının sülh sazişinin razılaşdırılmış hissəsini imzalamaq üçün siyasi iradəsini görmür və Azərbaycanda "Qərbi Azərbaycan"dan danışılması Ermənistanla qarşı ərazi iddiaları təəssüratı yaradır".

Bu iddianı Ermənistan xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan Varşava Təhlükəsizlik Forumunda çıxışı zamanı səsləndirib.

"Deyirlər ki, sənəd layihəsinin bütün bəndləri razılaşdırılmalıdır, amma tərəflər arasında bütün problemləri tənzimləyəcək bir saziş yoxdur. Biz əlimizdə olan sənədi imzalamağı, qalan məsələlərin müzakirə olunmasını təklif edirik", - deyər erməni nazir bildirib.

Mirzoyana görə, Ermənistanda və Ermənistan cəmiyyətində Azərbaycanın Ermənistanın hesab olunan əraziləri ilə əlaqədar gələcək planları barədə narahatlıq var. "Bu gün Azərbaycan tərəfi Ermənistanın demək olar ki, bütün ərazisini özündə birləşdirən "Qərbi Azərbaycan"dan danışır", - deyər erməni nazir bildirib.

Bununla belə, Mirzoyanın sözlərinə görə, noyabrda Bakıda keçiriləcək COP29 iqlim sammiti sülh prosesini irəli apara bilər. Hərçənd Ermənistanın rəsmi informasiya agentliyi olan Armenpress-də (Azər-Tac-ın analoqu) COP29-la bağlı Azərbaycan əleyhinə

iftira dolu yazılar gedir.

Göründüyü kimi, İrəvan həmişəki riyakar ampluasından çıxmaq istəmir və özü haqda konstruktiv, Bakı haqda isə sülhdən yayınan, müharibə istəyən tərəf obrazı yaratmağa çalışır. Halbuki hamı bilir ki, Qərbi Azərbaycan İcması QHT olaraq, heç də Ermənistanla ərazi iddiası üçün yaradılmayıb. Aydın ki, bu kimi əsassız iddialar Ermənistanın özünün Azərbaycana və Türkiyəyə qarşı öz konstitusiyasında əksini tapmış torpaq iddialarından dünyanın diqqəti yayındırmaq və arxa plana keçirmək üçündür.

Millət vəkili, professor, Qərbi Azərbaycan İcmasının (QAI) sədr müavini Hikmət Babaoğlu "Yeni Müsavat"a şərhində Azərbaycanın sülh təşəbbüslərinin Ermənistan tərəfindən qəbul edilmədiyini xatırlatdı. Millət vəkili Ermənistanın ən müxtəlif bəhanələrlə sülhdən yayındığını qeyd etdi: "Ermənistan sülh üçün manevrləri aradan qaldırmır. Bu azmış kimi, Ermənistan sürətlə silahlanır. Ermənistanın silahlanma dinamikasına baxsaq, görəceyik ki, öncə müdafiə, daha sonra hücum silahları almağa başladı. Belə olanda halda 30 il Azərbaycan ərazisini işğal altında saxlayan ölkə və onun niyyəti haqqında qənaət bundan ibarətdir ki, Ermənistan yenidən müha-

ribəyə hazırlaşır. Məsələnin digər, təəssüf doğuran tərəfi budur ki, sülhün əldə olunmamasında özünün bu hərəkətlərini gizlətmək üçün Ermənistan Azərbaycanı ittiham edir. Artıq Ermənistan Konstitusiyası Məhkəməsinin etiraf etdiyi kimi, həqiqətən Ermənistan Konstitusiyasında Azərbaycana qarşı ərazi iddiası var. Ermənistan və Azərbaycan arasında sərhədlərin delimitasiyası və demarkasiyası adlı sənədin əsasnaməsini təhlil edən Ermənistan Konstitusiyası Məhkəməsi bu qənaətə gəlir. Nəticə etibarilə, əsasnamə bilavasitə Konstitusiyası mətni hesab edilmədiyinə görə bunun ərazi iddiası olmadığını ortaya qoyur. Ancaq biz

İrəvanın COP29 hiyləsi - "Qərbi Azərbaycan"dan sərt reaksiya

Hikmət Babaoğlu: "COP29-la bağlı qarayaxma kampaniyası həyata keçirmək Azərbaycanı yarımçıq sülhə təşviq etmək məqsədi daşıyır"

bilirik ki, Konstitusiyası bütöv sənəddir, onun əsasnaməsi Konstitusiyasının maddələrinin fəlsəfəsini təyin edir. Ermənistan Konstitusiyası Məhkəməsi öz konstitusiyasının hüquqi məzmununu da təhrif edir. Ermənistan Azərbaycanı yarımçıq sülh təklif edir. Razılaşdırılmış məsələlər sülh üçün əsas yaratmır. Sülh üçün əsas yaradacaq məsələ qalan 20 faizdir. Belə olan halda bir daha Ermənistanın niyyəti ortaya çıxır".

H.Babaoğlu Qərbi Azərbaycanla bağlı səsləndirilən iddiaya belə cavab verdi: "Qərbi Azərbaycan coğrafi termindir. Ararat Mirzoyan Qərbi Azərbaycan dedikdə azərbaycanlıların nəyi nəzərdə tutduğunu bilmək istəyirsə, QAI-nin Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyana göndərdiyi sənədə baxsın. O məktubda QAI müraciət edir ki, biz Ermənistan Respublikasının Konstitusiyasının təhlükəsizlik təminatı altında dünyə qədər, 1987-1991-ci illərə qədər vətəndaşı olduğumuz ölkəyə yenidən vətəndaş statusunda qayıtmaq istəyirik. Bu məzmunundakı ərazi iddiası məntiqi çıxarmaq mümkün deyil. Əgər

öz tarixi torpağına qayıdan insan Ermənistan Konstitusiyasından təhlükəsizlik təminatı istəyirsə, və bununla bağlı baş nazirə müraciət edərsə, baş nazir yaşacağı ölkənin konstitusiyası kimi qəbul edir. Bundan başqa nəticə çıxarmaq mümkün deyil".

COP29 ilə bağlı Ermənistan mətbuatında dərc olunan yazıları şərh edən Hikmət Babaoğlu bildirdi ki, Ermənistan Azərbaycanın lehinə namizədliyini geri götürdü: "Belə olan halda, Azərbaycanda keçiriləcək COP29-la bağlı qarayaxma kampaniyası həyata keçirmək Azərbaycanı yarımçıq sülhə təşviq etmək məqsədi daşıyır. Ermənilər hesab edirlər ki, belə olan təqdirdə Azərbaycan sülhə imza atacaq. Azərbaycan isə real sənəd istəyir. Erməni xalqının iradəsi ilə tərtib edilmiş, Azərbaycana qarşı ərazi iddiası olmayan dövlətlə saziş imzalamaq istəyir. Referendum xalqın iradəsinin dəyişdiyini göstərən hüquqi sənədlə əsaslandırılmalıdır. Məlumdur ki, bütün ölkələrin konstitusiyaları referendum vasitəsilə qəbul edilir. Ermənistan xalqı konstitusiyasını qəbul

edərkən onun əsasnaməsi ilə tanış olub. Heç bir hakimiyyət əbədi olmur, belə olan halda sülh sazişi imzalamaq əsla doğru deyil. Bu sənəd yenidən xalqa təqdim olunmalıdır. Erməni xalqı Qarabağ, Azərbaycana qarşı heç bir iddiasının olmadığını bildirməlidir ki, imzalanacaq sənəd legitim olsun. Ermənistan bütün bunları istəmədiyi üçün COP29 tədbirini siyasiləşdirərək Azərbaycana təzyiq etməyə çalışır. Azərbaycan bu təzyiqləri qəbul etmək fikrində deyil. Azərbaycan qalib, güclü ölkədir, sülhün əldə olunması Azərbaycanla daha çox, Ermənistanla lazımdır".

O ki qaldı Qərbi Azərbaycan İcmasının ərazi iddiaları ilə bağlı mövqeyinə, H.Babaoğlu bu fikirləri söylədi: "Qərbi Azərbaycan İcması qayıdış konsepsiyası ilə özünün mövqeyini dünyaya və daxili auditoriyaya çatdırıb. QAI-nin öz tarixi torpaqlarına qayıdışı ilə bağlı konsepsiyası və məqsədləri BMT-nin Baş Assambleyasının sənədi kimi qəbul edilib. Əgər Ermənistan ərazisinə iddia olarsa idi, BMT bu sənədi yaymazdı. Bütün tədbirlərdə

QAI bəyan edir ki, QHT hər hansı ölkəyə qarşı ərazi iddiası irəli sürə bilməz. Konsepsiyada açıq şəkildə göstərilib ki, bu, sülh qayıdışıdır. Bu qayıdış Ermənistan vətəndaşı olan insanların öz vətəndaşlıq hüququnu bərpa etməsidir. QAI-nin 100-ə qədər beynəlxalq təşkilata göndərdiyi sənədlərlə hər kəs tanışdır. Hər kəs bilir ki, sənədlərdə ərazi iddiası yoxdur. Sadəcə olaraq, ermənilər bunu da bəhanə edərək sülhdən yayınırlar. Ermənilərin istəyi sülh deyil, Azərbaycana qarşı yeni müharibəyə hazırlaşmaq və bunun üçün zaman udmaqdır. Amma nə qədər də vaxt udsalar, Ermənistan Azərbaycanın nə iqtisadi, nə də hərbi-siyasi potensialı ilə rəqabət apara, bizdən üstün ola bilməz. Ermənistan hadisələri bu şəkildə manipulyasiya etməkdənsə, COP29-a qədər tamamlanmamış 20 faizi tamamlamalı, kommunikasiyaları açmalı, konstitusiyası ilə bağlı hər hansı formada qərar qəbul etməli, Azərbaycanla sülh niyyətində səmimi olduğunu bildirməlidir".

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
"Yeni Müsavat"

44 günlük Vətən müharibəsində qazanılmış tarixi Qələbəni əbədləşdirmək məqsədi daşıyan Prezident Sərəncamına əsasən, 4 oktyabr - Cəbrayıl Şəhəri Günü kimi hər il təntənəli şəkildə qeyd olunur.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva oktyabrın 4-də Cəbrayıl şəhərində inşa olunan yaşayış kompleksinin açılışında iştirak ediblər, yeni evlərə köçən şəhər sakinlərinə mənzillərin açarlarını təqdim ediblər.

Dövlətimizin başçısı tədbirdə çıxış edib, mühüm açıqlama və bəyanatlar verib.

"Cəbrayıl şəhərinin azad olunmasının dördüncü ildönümüdür. Bu münasibətlə sizi, bütün cəbrayılıları, bütün Azərbaycan xalqını ürəkdən təbrik edirəm. Cəbrayılın azad olunmasının çox böyük əhəmiyyəti vardır. Çünki İkinci Qarabağ müharibəsi dövründə işğalçılardan azad edilmiş birinci şəhər idi" - deyər Prezident qeyd edib: "...Ordumuz, Silahlı Qüvvələrimiz böyük peşəkarlıq, qəhrəmanlıq göstərmişdir və işğalçıları Cəbrayıl şəhərindən qovmuşdur. Allah bütün şəhidlərimizə rəhmət eləsin! Azərbaycan Silahlı Qüvvələri Vətən müharibəsində əsl qəhrəmanlıq, fədakarlıq, rəşadət göstərmişdir. Biz şəhidlərimizlə əbədi fəxr edəcəyik. Əlbəttə, Cəbrayıl şəhərinin azad olunması həm müharibənin sonrakı gedişatına müsbət təsir göstərmişdir, eyni zamanda, Ordumuzun və ümumiyyətlə, xalqımızın mənəvi ruhunu yüksəltmişdir. Bizim hamımızda inam var idi ki, bu müharibə bizim Zəfərimizlə başa çatacaq və hər yaşayış məntəqəsinin azad edilməsi, o cümlədən şəhərlərimizin azad edilməsi bu inamı daha da artırdı..."

Dövlət başçısı vurğulayıb ki, Cəbrayılın inkişafı ilə bağlı dərhal bütün müvafiq tapşırıqlar verilib: "İlk növbədə, minalardan təmizləmə işləri aparılmalı idi. Çünki xüsusilə keçmiş təmas xəttinə yaxın olan rayonların minalanması daha genişmiqyaslı idi. İnfrastruktur layihələrinin icrası dərhal başlamışdır və bu gün Cəbrayıla gələn hər bir insan görür, həm köhnə yol, hansı ki, sovet vaxtında olan yol yenidən qurulmuşdur və mən o yolu çox yaxşı xatırlayıram. Çünki Zəfərdən sonra o yolla dəfələrlə bu bölgələrə gəlmişəm. Yeni dördzolaqlı maqistral yolu uğurla inşa edilir və Zəngilana qədər, Qubadlıya qədər və oradan da Laçına qədər davam edir.

Digər infrastruktur layihələrinin icrası da uğurla, sürətlə həyata keçirilir. Təkcə Cəbrayıl rayonunda yox, bütün azad edilmiş bölgələrdə..."

Prezident qeyd edib ki, biz, eyni zamanda, buraya qayıdaq insanların məşğulluğu ilə məşğuluq: "Təkcə dünən Cəbrayıl rayonunda yerləşən beş yeni müəssisənin təməlini qoydum. O vaxta qədər "Araz Vadisi Sənaye Zonası"nda 10-a yaxın müəssisənin həm təməli qoyulmuşdu, həm də ki, bir müəssisə artıq fəaliyyətdədir. Təkcə dünən təməlini qoyduğum müəssisələrdə mindən çox insan çalışacaq. Bu müəssisələri ərşəyə gətirən iş adamlarına da mənim tövsiyəm o idi ki, orada işləyənlərin əksəriyyəti Cəbrayıla qayıdan və qayıdacaq keçmiş köçkünlər olmalıdır. Yəni, həm yaşayış yerləri, həm bütün infrastruktur - su, qaz, elektrik enerjisi, yollar, məktəblər, xəstəxanalar, eyni zamanda, məşğulluq.

Dünən təməlini qoyduğum müəssisələrin fəaliyyətə başlaması gələn il nəzərdə tutulur. Bəlkə də bezi müəssisələrin da-

Prezident ABS-in oyunlarını ifşa etdi

Dövlət başçısından anti-Azərbaycan qüvvələrə və İrəvana sərt xəbərdarlıq: "Ermənistan təhlükəli oyunlara qoşulub"

ha genişmiqyaslı fəaliyyəti ola- caq və ilyarıma ərşəyə gələ- cək..."

"Mən tarixi Zəfərimizdən sonra birinci dəfə Cəbrayıla gələndə dəhşətə gəldim" - deyər İlham Əliyev bildirib: "Biz bildirik ki, ermənilər bizim torpaqlarımızda öz vəhşiliyini hər yerdə göstərmişlər. Bilirdik ki, ərəzilərimizin böyük əksəriyyəti dağıntılar içindədir. Amma bu dərəcədə vəhşiliyi, qeyri-insani hərəkətləri təsəvvür etmək mümkün deyildi. Cəbrayıldə demək olar ki, cəmi iki bina qalmışdı. Orada da erməni hərbciləri yerləşmişdi. Qalan bütün şəhər, bax, bu cürdür və bunu görmək istəməyən, Ermənistanə bir dənə də dəstək verən, onların işğalçılıq siyasətinə bəraət qazandıran bezi Qərb dövlətləri də gözlərini geniş açıb baxsınlar. Görürsən, amma görməzliyə vururlar. Bizi ittiham edirlər, bizə qarşı sanksiyalar tətbiq edilir. Ermənistanə qarşı 30 il ərzində bir dənə də sanksiya tətbiq edilməmişdir. Ermənistan beynəlxalq hüququn bütün norma və prinsiplərini pozmuşdur, torpaqlarımızın təxminən 20 faizini işğal etmişdir, etnik təmizləmə siyasəti aparmışdır, Xocalı soyqırımını törətmişdir, bütün şəhər-kəndlərimizi viran qoymuşdur. Hansısa Qərb dövlətinin rəsmi nümayəndəsi bir dəfə onlara irad tutubmu? Xeyr. Onlar həтта dünyanın bir nömrəli təşkilatı olan BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələrinə də məhəl qoymurdular. Halbuki Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələri mütləq icra edilməlidir. 1993-cü ildə dörd qətnamə qəbul edilmişdir. Kimsə 2020-ci ilə qədər onlara bir söz dedi ki, sən o torpaqları işğal etməsən, oradan çıxmalısən? Xeyr. Minsk qrupu nə ilə məşğul idi - ancaq bu işləri malalamaqla, erməni işğalına müəyyən dərəcədə bəraət qazandırmaqla və bizi alçalıcı sül-

hə təhrik etməklə. Minsk qrupunun fəaliyyəti bundan ibarət idi. Biz bütün beynəlxalq platformalarda öz haqq səsimizi ucaldanda bizə deyirdilər ki, sizin sözləriniz çox kəskinir. Bu kəskin ritorika sülhü yaxınlaşdırmır, sülhü uzaqlaşdırır. Ermənistanla dil tapmalısınız, barışmalısınız, müharibəni uduzmuşunuz, bununla barışın. Bax, bütün bunları biz eşitməmişik, həm rəsmi çıxışlarda, həm bağlı qapılar arxasındakı təmas əsnasında. Bizim işə mövqeyimiz birmənalı, qətiyyətlidir və dəyişməz idi: bir qarış torpaq işğal altında qala bilməz! Məsələ sülh yolu ilə həllini tapmasa, bax, bu məsələni müharibə yolu ilə həll edəcəyik. Mənim sözlərim bütün arxivlərdə vardır. Buna nə desələr yaxşıdır?! Müharibənin, bu münəqişənin hərbi həlli yoxdur. Yəni, Qərb dövlətləri, ilk növbədə, bizi məğlubıyyətlə barışdırmaq üçün bütün çirkin əməllərdən istifadə edirdilər ki, tək biz torpaqları işğaldan azad etməyək. Bu işğalı əbədi etmək üçün Fransa və onun kimi Qərb dövlətləri əllərindən gələni edirdilər. Bu ədalətsizliyin dərəcəsinə baxın ki, bizim torpaqlarımızı Ermənistanə bağışlamaq istəyən ölkələr bu münəqişənin guya həlli ilə məşğul olurdular. Amma onların əsl niyyəti bizi da im təzyiq altında saxlamaq və bu torpaqları Ermənistanə bağışlamaq idi. Onların işğalları nədən ibarət idi? Ondan ibarət idi ki, keçmiş Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətinə müstəqillik verilsin. Axı, bu riyakarlıq, ikiüzlülüyn dərəcəsi olmalıdır, yoxsa yox?! Bu gün Rusiya-Ukrayna müharibəsinə baxın, Qərb dövlətləri, Fransa, Amerika, o birilər nə deyirlər? Deyirlər, Ukraynanın ərazi bütövlüyü bərpa edilməlidir, Ukrayna silahlardan istifadə etməlidir. Bütün növ silahları Ukraynaya verirlər. Yaxşı, bəs bizim işğal altında olan torpaqlarımıza niyə münasibət

fərqli idi? Axı, bizim də ərazi bütövlüyümüz pozulmuşdu. Bizim insanlar - 1 milyon insan evsiz-eşiksiz qalmışdır. Kim bizə kömək edirdi? Vaqonlarda, ya-taqxanalarda, uşaq bağçalarında, çadırlarda 1 milyon insan yaşayanda niyə bu dərəcədə ikiüzlülük göstərilirdi? Bu suallara cavab tələb edirik. Amma cavabı biz harada görürük? Yenə də anti-Azərbaycan addımlarında. Bu gün (dünən-red.) şəhər mə-nə məlumat verildi. Amerika Konqresinin 60 ermənipərəst konqresmeni Azərbaycana növbəti sanksiyalar tətbiq etmək üçün Amerika hökumətinə müraciət etmişdir. Şəhər mən o müraciəti vərəqlədim, çirkin bir müraciətdir, bizim iradəmizə təsir edə bilməz. Ancaq bu, nəyi göstərir, bizə qarşı olan düşmənçilik siyasəti dayanmır. O müraciətə baxdıqda mən təxmin etdim ki, bunun müəllifi də, ünvanı da birdir. Çünki bunun ünvanı Amerika Dövlət Departamentinin Dövlət katibidir. Amma mənə bir zərrə qədər şübhə yoxdur ki, bu müraciət Amerika Dövlət Departamentində də yazılır. Yəni, özləri özlərinə məktub yazırlar, bizi hədələmək üçün, bizi ittiham etmək üçün. Axı, biz nə etmişik? Biz öz doğma torpaqlarımızı azad etmişik. Burada erməni yaşayıb? Yox, siz - Cəbrayılın sakinləri.

Başqa yerlərdə də bütün Azərbaycan kəndlərini bax, bu günə qoyublar. Məscidlərimizi dağıdıblar, heyvanxana düzəldiblər, inək-donuz saxlayıblar. Qərbdə bir adam deyib ki, Azərbaycanın mədəni irsi talan edilir, dağıdılır, təhqir edilir? Yox. Ancaq bizi nədə ittiham edirlər? Guya biz hansısa tarixi irsi məhv edirik. Tamamilə əsassızdır. Amerika 1992-ci ildə bizə qarşı sanksiya tətbiq etmişdir, o vaxt ki, torpaqlarımız əldən gedirdi. Sonra sanksiyalar 2001-ci ildə aradan qaldırıldı. Nə üçün? Çün-

ki onların Əfqanıstandakı işğalçılıq fəaliyyəti başlamışdı, işğalçılıq müharibəsi başlamışdı və bizə ehtiyacları var idi. Nə qədər ki, onlar Əfqanıstanda qalmışdılar, hər il bu sanksiya Amerika Prezidenti tərəfindən qaldırılırdı. Onlar ki, Əfqanıstandan qaçdılar, - özü də bütün dünyanın gözü qarşısında, - bu sanksiyalar yenidən bizə qarşı tətbiq edildi. Bu nankorluğun dərəcəsi var, yoxsa yox?! Yəni, biz sizə lazım olanda sən bu sanksiyaları aradan qaldırırsan, biz sizə lazım olmayanda yenidən bərpa edirsən, nə üçün? Bax buna görə, buna görə, bu binaya görə. Bunun kimi bütün bölgələrdə inşa etdiyimiz, bərpa etdiyimiz keçmiş köçkünlərimizin yaşayış yerlərinə görə. Bax, onların gözü bunu götürmür, bu günü götürmür. Bugünkü gün anti-Azərbaycan qüvvələr üçün yas günüdür, mətəm günüdür. Yəni, necə ola bilər ki, bizim icazəmiz olmadan Azərbaycan öz hüququnu bərpa etdi, heç kimdən soruşmadan, heç kimdən qorxmada, heç kimi saymadan. Öz gücü hesabına, öz övladlarının fədakarlığı hesabına. Bunu bizə başlatmalıyıq bilmirlər və bu gün Azərbaycana Amerikadan sanksiya tətbiq edilir. Ondan sonra da deyirlər ki, gəl, dostluğumuzu möhkəmləndirək. Hansı dostluqdan söhbət gedə bilər? Bizim dostumuz odur ki, bu günə sevinir. Mən bunu bir neçə gün bundan əvvəl demişəm. Bu günə məyus olan və bu günü qəbul etməyən heç vaxt bizim dostumuz ola bilməz, bunu Azərbaycan xalqı bilməlidir. Açıq demək lazımdır, yeni diplomatik dilə qoy, diplomatlar danışsın. Mən Azərbaycan xalqına həmişə həqiqətləri demişəm, bütün dövrlərdə və bu gün də həqiqət bundan ibarətdir. Ancaq biz öz gücümüzə arxalanmalıyıq və heç bir vədlərə, heç bir şirin sözlərə, yalançı ifadələrə aldanmamalıyıq. Xüsusilə mən gənc nəslə nəzərdə tuturam. Çünki bu gün anti-Azərbaycan qüvvələrin əsas hədəfi gənc nəsillərin şüurudur. Ona təsir etməyə çalışırlar. Ona görə Azərbaycana qarşı olmanın yalanlarını uydururlar, tirajlayırlar, öz mətbuatlarında, öz dırnaqarası qeyri-hökumət təşkilatlarında. Anti-Azərbaycan mövqeyində olan müxtəlif ünsürləri bu günə qədər də maliyyələşdirirlər Azərbaycanda, müxtəlif QHT-lər adı altında, hansısa ictimai qurumlar adı altında. Yəni, gənc nəslin şüuruna təsir etsələr, demək olar ki, Azərbaycanın gələcəyinə təsir edəcəklər, heç vaxt gənclər unutmasınlar.

Bu dağıntılar təbii ki, bir müddətdən sonra söküləcək, bunların yerində yeni binalar inşa ediləcək. Ancaq bu mənzərə heç vaxt bizim yadımızdan çıxmamalıdır. Çünki bu işlərdə təkə Er-

mənistan günahkar deyil. Əlbəttə, Ermənistan əsas günahkardır. Amma o günahı bölüşənlər onların arxasında o vaxt da, bu gün də duranlardır. Bu gün Ermənistanı silahlandıran Qərb ölkələri görəsən nə fikirləşirlər? Hesab edirlər ki, biz buna göz yumacağıq? Yoxsa ki, biz gözləyəcəyik ki, bax, bu binalar da bu günə düşsün? Xeyr, gözləməyəcəyik. Heç kim bizi çəkəndirə bilməz. Biz öz gələcək inkişafımızı, təhlükəsiz həyatımızı təmin etməliyik və təmin edəcəyik! Mən Ermənistanə da bax, burada, dağıntılar arasında xəbərdarlıq edirəm: dayandırın bu təhlükəli oyunları! Bir tərəfdən sülhdən danışsınlar, yalan-palan danışsınlar, digər tərəfdən genişmiqyaslı silahlanma gedir. Silahları da kim verir onlara? Fransa və onun kimi anti-Azərbaycan ölkələr. O silahlar nə üçün onlara pulsuz verilir? Yəni, dediyim kimi şəhər-kəndlərimizi yenə də bax, bu vəziyyətə salmaq üçün. Nə qədər çalışsalar da, heç nə alınmayacaq. Ancaq bu gün Cənubi Qafqazı rahat buraxsınlar, əl çəksinlər, getsinlər öz işləri ilə məşğul olsunlar, öz problemləri ilə məşğul olsunlar, öz qanlı keçmişlərini yusunlar, öz günahlarını yumağa çalışsınlar. Bu gün əzab verdikləri 100 minlərlə insanın müstəqilliyini bərpa etsinlər, müstəmləkəçilik siyasətinə son qoysunlar, xalqları əzməsinlər, hər yərə burunlarını soxmasınlar. Xəbərdarlığım budur və hesab edirəm ki, bunu eşidən və buna əməl edən səhv etməz.

Ermənistan təhlükəli oyunlara qoşulub və İkinci Qarabağ müharibəsinin tarixçəsi onların yadından çıxmasın. Onların yadından çıxmasın ki, necə diz üstə bizdən imdad diləyirdilər, necə Rusiyaya gündə bəlkə 10 dəfə ən yüksək səviyyədə müraciət edirdilər ki, müharibə dayandırıl-sın. O, onların yadından çıxıb. İndi yeni sahiblər tapıblar. O sahiblər qabağında diz üstə yürüyürlər. Antiterror əməliyyatı onların yadından çıxmasın. Yadından çıxmasın ki, həтта o coğrafiyada biz istədiyimizə nail ola bilmişik. Heç kimə baxmadan, heç nəyə baxmadan cəmi bir neçə saat ərzində separatçılığın kökünü kəsmişik.

Əgər Cəbrayılı, şəhəri azad etmək üçün bizə bir həftə lazım idisə, Qarabağı 44 günə azad etmişikse, separatçıların yuvası olan o bölgələri cəmi bir neçə saat ərzində azad etmişik. Bizimlə heç kim zarafat etməsin və səbrimizlə də oynamasın. Mən bu sözləri istənilən yerdə deyər bilərdim. Çünki yenə də deyirəm, Azərbaycan xalqına həmişə həqiqətləri deyirəm, fikirlərimi deyirəm. Dünyada vəziyyət dəyişir. Əlbəttə ki, bizim də hadisələrə münasibətimiz adekvat olmalıdır. Ancaq hesab etdim ki, mən bu sözləri bax, bu dağıntılar və bu gözəl binalar arasında deməliydim ki, onu həm Azərbaycan xalqı eşitsin, həm bizim dostlarımız eşitsin və bir daha bizim Qələbəmizə sevinisin, düşmənlərimiz də eşitsin və düzgün nəticə çıxarsın.

Bu gün biz azad edilmiş torpaqlarda yaşayırıq. Bu gün bütün azad edilmiş torpaqlarda, o cümlədən Xankəndidə və Xocalıda Azərbaycan Bayrağı dalğalınır. Azərbaycan vətəndaşları artıq Şuşada, Laçında, Füzulidə, Xankəndidə, Xocalıda, Cəbrayıldə - bu şəhərlərdə və bir neçə kənddə yaşayırlar. 100-ə yaxın kəndin bərpası davam edir və biz Böyük Qayıdış Proqramını uğurla icra edirik.

Sizə isə mən burada xoşbəxt həyat arzulayıram. Siz buna layiqsiniz..."

Sonra açarların təqdim edilməsi mərasimi olub.

Ermənistan rəhbərliyinin davamlı şəkildə sülh bəyanatları səsləndirməsinin arxasında xüsusi bir məqsədin olduğuna şübhə yox idi. Özü də bu bəyanatlar Ermənistan ordusunun şərti sərhədlər boyunca təxribatlarının davam etməsi fonunda səsləndirilirdi. Daha sonra isə Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın Parisə səfəri və Fransa rəhbərliyi ilə görüşləri, heç şübhəsiz ki, gerginliyi azaltmayacaq, əksinə, artıracaq.

Xəbər verildiyi kimi, Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan oktyabrın 3-də Fransaya işgüzar səfərə gəlib. Paşinyan bu ölkədə iki gün - 3-5 oktyabr arası olacaq. Baş nazirin ofisinin açıqlamasında bildirilir ki, Paşinyan prezident Emmanuel Makron və baş nazir Mişel Barnierlə görüşlər keçirəcək. Həmçinin Beynəlxalq Frankofoniya Təşkilatının növbəti sammitində iştirak edəcək. Səfərin pərdəarxasındakı məqsədlərə gəlincə, Nikol bölgədə baş verənləri Makronla müzakirə edib və yaqin ki, ondan yeni təlimatlar alıb.

Qeyd edək ki, Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın Fransa prezidenti Emmanuel Makronla görüşü barədə bəzi detallar yayılıb. Musavat.com bu barədə erməni mediasına istinadən bildirir. Paşinyan Makronla görüşündə bir daha deyib ki, Bakı ilə "sülh müqaviləsi"nin 80%-i razılaşdırılıb və İrəvan onun əsasında saziş imzalamağa hazırdır. N.Paşinyan əmindir ki, 16 bənddən 13-nün imzalanması regionda sülh və sabitliyin bərqərar olmasına kömək edəcək.

Fransa prezidenti "Ermənistan hökumətinin regionda sülh və sabitliyə yönəlməmiş addımlarını" dəstəklədiyini təkrarlayıb. Heç şübhəsiz, özünü "sülh göyərçini" sayan erməni baş nazir ölkəsinin silahlanması Fransadan yeni dəstək istəyib. Fransanın Ermənistanla hərbi dəstəyi, bu ölkəyə yolladığı silah-sursat, hərbi texnikanın statistikası vaxtaşırı yenilənir. Bütün bunlar isə sülhü əngəlləyən fəaliyyətdir. BMT tribunəsindən Ermənistanla dəstəyini ifadə edən Makron sülhə zərbə vurmaqdan ötrü çeşidli təxribatlara əl atır. İndiki halda Paşinyanın "böyük bacısı" ilə qucaqlaşması, təbii ki, gerginliyi tetikləyən təmasdır, biz bunun ilkin əlamətlərini Qranada, yaxud Brüssel görüşlərində görmüşük. Beləliklə, Azərbaycanın şərtlərini icra etmək əvəzinə, yarımçıq sülhü imzalamağa tələsən erməni baş nazirdən növbəti hiyləgər gedşləri müşahidə etməkdəyik.

Sözsüz ki, Frankofoniya bəhanədir. Əsas hədəf Ermənistanın Azərbaycana qarşı silahlandırılması məsələsində bir qədər də irəli getmək, yeni ölümcül silahlar almaqdır. Hərçənd rəsmi

Azərbaycana qarşı Frankofoniya təxribatı - "İki bacı" təzədən bir arada

Makrondan "ev tapşırığı" alan Paşinyanın Paris səfərindən sonrakı davranışları necə olacaq? Azərbaycanın şərtlərini icra etmək əvəzinə, yarımçıq sülhü imzalamağa tələsən erməni baş nazirdən növbəti hiyləgər gedşlər

Deputat: "Fransa və İran İkinci Qarabağ savaşından sonra bizim regionda tam sinxron hərəkət edirlər"

Paris bunu utanmadan "Ermənistanın özünü müdafiə haqqı" kimi qələmə verir. Amma "özünü müdafiə edən" Ermənistanın niyə öz konstitusiyasından Azərbaycan və Türkiyəyə qarşı ərazi iddiaları ilə bağlı bəndləri hələ də çıxarmadığı, yaxud Minsk Qrupunu ləğv etmək istəmədiyi barədə susurlar. Görsən tərəflər arasında etimad mühiti bunsuz necə yaradıla bilər?

Yaxud dələ bir məqamın da üstündən sükutla keçilir ki, İrəvan Rusiya orbitində qalmağa davam edir və Moskvanın qurduğu nə KTMT-dən, nə də Avrasiya İqtisadi Birliyindən çıxmağa hazırlaşmır. Xatırladaq ki, bu il sentyabrın 21-də - Ermənistanın "müstəqillik günü" (həgah o, heç vaxt müstəqil olmayıb) Makronun İrəvana gələcəyi gözlənilirdi. Gəlmədi. Əvəzində Paşinyan "böyük bacı"nın yanına getdi.

Səfərdən və Frankofoniya sammitindən gözlənilir. Rəsmi Paris sammit çərçivəsində Azərbaycana qarşı hansısa sənəd qəbuluna çalışa bilərmi? Yada salaq ki, öncə belə cəhdlər olub. Lakin Frankofoniya üzvü olan Azərbaycana yaxın ölkələr buna imkan verməyib.

Deputat Sahib Aliyev "Yeni Müsavat"a açıqlamasında Ermənistan rəhbərliyinin Fransa səfərinin gerçək məqsədləri barədə fikirlərini bölüşdü. Bildirdi ki, Ermənistan baş nazirinin Fransaya budəfəki səfəri zamanı üçlü əməkdaşlığın dərinləşdirilməsi məsələsinin gündəmdə olacağını düşünür: "Üçlü əməkdaşlıq deyəndə mən Fransa, İran və Ermənistan arasındakı gizli və artıq açıq şəkildə də sərgilənən əməkdaşlığı nəzərdə tuturam. Yəqin diqqət yetirdiniz, İran prezidenti Nyu-Yorkda olarkən məhz Makronla görüşdü. Qərb liderlərinin bəlli səbəbdən Tehran rejimi ilə ünsiyyətdən qaçmaları fonunda Yelisey sarayındakıların fərqli mövqe sərgiləməsinin səbəbi odur ki, Fransa və İran İkinci Qarabağ savaşından sonra bizim regionda tam sinxron hərəkət edirlər. Belə görünür ki, onlar bu yöndə fəaliyyətlərini daha da irəlilədəcəklər". S.Aliyev qeyd etdi ki, Paşinyanın Parisə səfəri öncəsi İranın birinci vitse-prezidenti Məhəmməd Rza Arefin İrəvana gəlməsi də hardasa bunun təsdiqi sayıla bilər: "Mümkündür ki, o həm də Pezeşkianla Makron arasında danışıqlar zamanı bozım regionda birgə fəaliyyətlə bağlı tam razılaşdırılma

hansısa məsələdə dəyişdirilmiş mövqelərini məhz Paşinyanın araçılığıyla çatdırmaq üçün İrəvana göndərilmədi. Əlbəttə, Paşinyanın araçılıq missiyasıyla şərefləndirilməsi heç də ona böyük güvəndən irəli gəlmir, əksinə Paris də, artıq Tehran da bu adama elə də bel bağlamırlar, sadəcə hər ikisinin birgə "fəaliyyət"ləri Ermənistan üzərindən reallaşdırılır. Ermənistan hər ikisi üçün geosiyasi alət olaraq çıxış edir. Və çox təəssüflə qeyd etməliyəm ki, bu birgə əməkdaşlıq Ermənistanla şəreftirmediyi kimi regiona sülh də gətirmir, əksinə yeni qarşıdurmalara yol açır".

Politoloq Məhəmməd Əsədullazadə də bu fikirdədir ki, Fransa və Ermənistan da imə Frankofoniya sammitindən Azərbaycana qarşı istifadə ediblər: "Bu təşkilatı Fransa özünün siyasi məqsədləri üçün istifadə edir. Fransız dilli ölkələrin təşkilatı olsa da, Ermənistanın burada iştirakı gö-ründüyü kimi, siyasi məqsədlərə xidmət edir. Demək olar ki, Paris Frankofoniyadan Türkiyə və Azərbaycana qarşı istifadə etməyə çalışır.

Amma təşkilata üzv dost ölkələr buna imkan vermir".

Ekspert güman edir ki, Paşinyan Makronla Türkiyə-Ermənistan və Ermənistan-Azərbaycan məsələlərini müzakirə edib: "Paris Türkiyə-Ermənistan əlaqələrinin normallaşmasına qarşıdır. Bunu açıq büruzə verməyə də, onun Ermənistanı siyasi və hərbi dəstəkləməsi məhz Türkiyə və Azərbaycana qarşıdır. Bununla Ermənistanın sülhə gəlməsinə imkan vermir və özünün geosiyasi mövqelərini gücləndirir. Paşinyan da bunu bilir və Parisin mövqeyindən narazıdır. Amma, Fransa silahlar və siyasi dəstək verdiyi üçün bunu açıq şəkildə etmir". Politoloq hesab edir ki, Fransa-Ermənistan əlaqələrinin bu dərəcədə inkişaf etməsi İrəvanın hazırkı kursuna ziyandır: "Çünki Azərbaycan və Türkiyə ilə normallaşma siyasətinə Paris imkan verməyəcək. Makron bununla bağlı Paşinyana təlimatlarını verəcək: Türkiyə ilə normallaşma prosesinə getmə, Azərbaycanla əlavə şərtlər irəli sür və səni dəstəkləyirəm! Paşinyanın strateji səhvi yeni silahlar almaqdır. Bu silahlar İkinci Qarabağ müharibəsində olduğu kimi, özünə qarşı partlaya bilər. Ümumiyyətlə, Frankofoniya təşkilatında anti-Azərbaycan

mövqeyi sərgilənəcək. Bunun qətnamə halında qəbul edilməməsi üçün Azərbaycan dost üzv ölkələri ilə diplomatik təmaslar qurmalıdır".

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin baş mütəxəssisi, politoloq Tural İsmayilov isə bu qənaətdədir ki, Fransanın Ermənistanı silahlandırmaqda əsas məqsədi Ermənistanı Azərbaycanla sülhdən yayın-dırmaqdan ibarətdir: "Bununla yanaşı, Fransa artıq açıq şəkildə Azərbaycanla düşmənçilik etdiyini ortaya qoyur. Çünki artıq Fransa Ermənistanla "Ceasar" silahları satır ki, bunlar ağır hücum silahları hesab edilə bilər. Bu gün Azərbaycanla Ermənistan arasında sülhün müzakirə edildiyi bir vaxtda Fransanın Ermənistanla ağır hücum silahları verməyi bölgədə Fransanın qarışıqlığa nail olmağa çalışdığını göstərir". T.İsmayilovun sözlərinə görə, Fransa Ermənistanla dost münasibəti sərgiləseydi, Ermənistanı sülhə təşviq edib, düşdüyü ağır iqtisadi vəziyyətdən xilas etməli idi: "Anacaq biz görürük ki, əksinə, Fransa nəinki Ermənistanı sülhə təşviq edir, Ermənistanı qızıqdıraraq vəziyyəti daha da gərginləşdirməyə çalışır. Eyni zamanda, Fransa qorxur ki, Ermənistan Azərbaycanla sülh müqaviləsi imzalasa, Fransa Ermənistan-dan Azərbaycan və Türkiyə əleyhinə istədiyi kimi istifadə edə bilməyəcək. Ona görə də Ermənistanla hərbi əməkdaşlıq adı altında onu gücləndirməyə çalışır. Eyni zamanda, Rusiyanın Ermənistandakı hərbi bazası faktorunu da Fransa qəbul etmir. Fransa Ermənistanda Rusiyanın hərbi üstünlüyünü aradan qaldırmaq üçün addımlar atır". Tural İsmayilov şübhə etmir ki, Fransanın atdığı addımlar bölgədə müharibə risklərini artırır.

Hər halda Paşinyan-Makron görüşünün təsirlərini görmək üçün çox gözləmək lazım gəlməyəcək. Görək "sülhməramlı" Paşinyan və komandasının Parisdən sonrakı davranışları necə olacaq. İstənilən halda, Makrondan aldığı "ev tapşırıqları"na uyğun davranacağına şübhəmiz yoxdur...

□ **E.PASASOY,**
"Yeni Müsavat"

“Ermənistan və Azərbaycan arasında müzakirə olunan sülh sazişində digər məsələlərlə yanaşı, bu sazişin icrasının gedişinə nəzarət etmək üçün birgə komissiyanın yaradılması da nəzərdə tutulur”.

Bunu Ermənistan Baş naziri Nikol Paşinyan parlamentdə son hökumət saati zamanı deyib.

Baş nazir sazişin bir neçə əsas komponentini, o cümlədən diplomatik münasibətlərin qurulması və ərazi bütövlüyünün qarşılıqlı tanınması məsələlərini qeyd edib. O bildirib ki, indiki mərhələdə sənədin açıqlanması diplomatik baxımdan düzgün olmaz. Amma əslində özü elə bunu edir. Məsələn, “sazişin icrasının gedişinə nəzarət etmək üçün birgə komissiyanın yaradılması”.

Ermənistan xarici işlər nazirinin müavini Vahan Kostanyan isə deyib ki, sülh müqaviləsi layihəsində azərbaycanlıların Ermənistana qayıtması ilə bağlı bənd yoxdur (Demək, Qarabağdan könüllü gedən ermənilərlə bağlı da heç nə yoxdur - red.).

Kostanyan bildirib ki, sülh müqaviləsinin məzmunu ictimaiyyətdən gizlədilmir: “Bu proses şəffafdır, sizi proseslərdən daim xəbərdar edirik, görüşlərlə bağlı press-relizlər yayılır, həm baş nazir, həm də Xarici İşlər Nazirliyi məlumatı olaraq məzmun barədə məlumat verir”.

Nazir müavini də baş nazir Nikol Paşinyan kimi qeyd edib ki, artıq razılaşdırılmış məqamlar ölkələr arasında

diplomatik münasibətlərin qurulması və digər mövzularda müzakirələrin davam etdirilməsi üçün kifayətdir...

Məlumdur ki, həm Azərbaycan, həm də Ermənistan rəsmiləri sülh sənədinin təxminən 80 faizinin artıq razılaşdırıldığını bildirirlər. Bəs həmin 80 faizlik sənəd layihəsi rəsmi Bakının 5 məlum baza prinsipi ilə uzlaşır? Paşinyan və komandası niyə sülh sənədinin mətnini ictimailəşdirir, məqsədi nədir? Nəhayət, sazişin icrasının gedişinə nəzarət etmək üçün birgə komissiyanın nəzərdə tutulması hansı zərurətdən doğub, əgər Ermənistan öz konstitusiyasından Azərbaycana qarşı ərazi iddiası ilə bağlı Müstəqillik Aktına olan istinadı çıxarmaq istəmirsə?

Ədalət Partiyasının sədr müavini, siyasi şərhçi Mütəlim Rəhimli “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Dünyada münasibətlər qızıqışdıqca və Qafqaz regionuna yaxınlaşdıqca Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh müqaviləsinin imzalanması ilə bağlı məsələ ətrafında müzakirələr də intensivləşir. Artıq belə demək mümkündür ki, bu iki ölkə arasındakı münasibətlər dünyada düzənin formalaşmasına həlledici təsir edir və ya bu istiqamətdə mühüm faktorlara çevrilib. Ona görə də həm

Sülh sənədinin gizlinləri açılır - “ortağ komissiya”, daha nələr...

Siyasi ekspert: “Azərbaycan gələcəkdə kimlərinə oyunlar qurmasına imkan vermək istəmir”

ABŞ və Qərb ölkələri, həm Rusiya, həm də İran fəallıq göstərirlər. Bundan başqa dolayı yolla prosesdə iştirak etmək istəyən qüvvələr də var: “Nikol Paşinyan sülh müqaviləsinə imzalamıq istəyir. Amma bu müqavilədə Ermənistanın üzərinə ciddi öhdəlik

gotürmək niyyətində deyil. Müqavilədə belə məzmunlu nüansları isə ictimaiyyətdən gizlətməyə çalışır. Ona görə də sülh müqaviləsinin bəzi müddəalarını ictimaiyyətə açıqlayır, bəzilərinə isə gizlədir. Paşinyana sülh müqaviləsi Zəngəzur dəhlizinin Er-

mənistanın və Qərb müttəfiqlərinin nəzarəti altında açılmasına dəstək üçün lazımdır. Bununla da boşluğa yer qoymadan müqavilə üzərində gələcəkdə kimlərinə oyunlar qurmasına imkan vermək istəmir”.

hədəfi də var. Çünki sülh müqaviləsi imzalandıqdan sonra Qərb Ermənistana kifayət qədər açıq dəstək verməklə, burada möhkəmlənəcək”.

M.Rəhimli qeyd etdi ki, Azərbaycan isə regional oyunların dinamikasını, eləcə də super güclərin niyyətlərini kifayət qədər yaxşı tutduğundan müqavilənin imzalanmasına tələsmir, lakin onun ərsəyə gəlməsində maraqlıdır, Azərbaycan yarımçıq sülh müqaviləsinə istəmir: “Ona görə də irəli sürdüyü 5 baza prinsipinin tamamilə müqavilədə yer almasına çalışır. Bu prinsiplər beynəlxalq hüququn mahiyyətindən doğur. Bununla da boşluğa yer qoymadan müqavilə üzərində gələcəkdə kimlərinə oyunlar qurmasına imkan vermək istəmir”.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

Paris məkrlı Qafqaz planı və onun “şifrləri”

Zurabişviliden qorxunc proqnoz; seçkinin nəticələri Gürcüstanın sonu olacaq?

“Oktyabrın 26-da keçiriləcək seçkilərdən sonra ya Gürcüstan Avropa yoluna qayıdacaq, - əminəm ki, ondan sonra hadisələr çox sürətlə inkişaf edəcək və biz Ukrayna və Moldova ilə birlikdə ilk üçlükə olacağıq, - ya da Gürcüstan olmayacaq”.

“Yeni Müsavat” xəbər verir ki, bunu Gürcüstan prezidenti Salome Zurabişvili Parisdə “Buçaya kimi Abxaziya var idi” sənədli filminin nümayişindən əvvəl deyib.

Onun sözlərinə görə, ikinci halda bu, təkəcə Gürcüstan üçün yox, onunla eyni istiqamətdə hərəkət edən və “gürcü körpüsü”ne ehtiyacı olan qonşu Ermənistan üçün də faciə olacaq. “Həmçinin Qafqaz üçün və Avropanın bu regionda təmsilçiliyi üçün faciə olacaq”, - gürcü prezident əlavə edib.

Bəllidir ki, Zurabişvili Fransaya güclü bağlılığı olan şəxsdir, həm də Fransa vətəndaşlığı var. Fransız dilini özünə faktiki ana dili sayan Salome Zurabişvili-

nin təlaşı nə dərəcədə əsaslı hesab oluna bilər? Doğrudanmı 26 oktyabr parlament seçkilərindən sonra qalib gələcəyi təqdirdə hazırkı hakim partiya “Gürcü arzusı” ölkəni Qərb kursundan uzaqlaşdırar və Gürcüstan məhvə sürüklənməklə yanaşı, region da yeni faciə ilə üzləşə bilər?

Rusiyanı bildik. Fransa, Qərb bölgəyə doğrudanmı inkişaf, əmin-amanlıq gətirmək istəyir? Zurabişvili şübhəli ki? Yoxsa ən çox Fransa daxil, Qərbin bölgə-

yə təsirinin azalacağından və ya məkrlı planının pozulacağından narahatdır?

Bu xüsusda onu da qeyd edək ki, oktyabrın 3-də Fransanın ciddi söz sahibi olduğu Avropa Parlamenti Cənubi Qafqaz ölkələri ilə əlaqələr üzrə nümayəndə heyətinin yeni sədri və iki sədr müavini seçib. Müavinlərdən biri isə Fransa parlamentinin deputatı Natalli Loizeaudur...

Sabiq maliyyə naziri, professor Fikrət Yusifov “Yeni Müsavat”a bildirdi ki,

Gürcüstanda parlament seçkiləri öncəsi hökumətlə ciddi qarşıdurmada olan Prezident Salome Zurabişvilinin Avropada belə fikirlər səsləndirməsi təəccüb doğurmamalıdır. Çünki o, Gürcüstanda Qərbin təmsilçisi və bu səbəbdən də söykənə biləcəyi yeganə yer də elə Qərbdir. Salome Zurabişvili Qərbin yolunda bu qədər canfəşanlıq edərkən Gürcüstanın keçmiş prezidenti Mixail Saakaşvilinin aqibətini göz önünə gətirsə heç də pis olmaz: “Mixail Sa-

akaşvili də Prezident olduğu dövrlərdə və digər vaxtlarda Qərbin əski Sovetlər məkanında ən sevimli siyasətçisi idi. ABŞ prezidenti Corc Buş Gürcüstanla gəlib Saakaşvilinin və gürcülərin qarşısında rəqs edirdi. Bəs sonra nə oldu? Saakaşvili artıq neçə ildir zindandadır. Gürcüstan zindanlarında çürüyən Saakaşvili heç Qərbin yadına belə düşmür. Qərbin gerçək sifəti budur! Ona görə də Qərbə heç zaman arxalanmaq, arxayın olmaq olmaz”.

Sabiq nazir qeyd etdi ki, Gürcüstanda 26 oktyabrda keçiriləcək seçkilərin necə nəticələncəyini bilmir. Lakin “seçkilərdə məğlubiyyət Gürcüstanın bir dövlət kimi sonu olacaq” demək Gürcüstanın prezidenti postunda oturmaş bir şəxsin siyasi cılızlığına dəlalət edir: “Gürcüstan prezidenti bu çağırışla da Qərbin Cənubi Qafqazda oynamaq istədiyi oyunların əsas fiqurlarından biri olmaq istədiyini demək istəyir.

Təəssüf ki, bu gün nə Gürcüstan prezidenti Salome Zurabişvili, nə də Ermənistan baş naziri Nikol Paşinyan Qərbin Cənubi Qafqaz “sevgisinin” əsl hədəflərini anlama bilmirlər. Onlar düşünürlər ki, Qərbin məqsədi bölgəyə demokratiya, söz və insan azadlığı gətirməkdir. Əsla belə deyil! Qərb bu gün dünyada sürətlə gedən iqtisadi maraqların yenidən bölgüsü prosesində bu regiondan öz payını almaq uğrunda mübarizə aparır. Qərbin nə erməni, nə gürcü sevgisi var. Bunu hər iki ölkənin xalqı bilməlidir. Qərb dünyanın başqa yerlərində tükənmiş və itirilmiş maraqlarını bu regiondan müəyyən formada paylar qopartmaqla bərpa etməyə çalışır. Bu sırada daha çox canfəşanlıq edən də Afrikadan qovulmuş Fransadır. Bunların başlarına qoyduqları “demokratiya papağına” baxmaq lazım deyil, o papağın altındakı təfəkkür orta əsirlərin müstəmləkəçilik təfəkküründən uzağa gedə bilməyib”.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

Çölçülüyə qayıdış

Zamin HACI
 zaminhaci@gmail.com

Öncə hörmətli hüquq-mühafizə orqanlarımızdan bir suala cavab istəyirəm: Azərbaycan vətəndaşlarının Rusiya ordusuna qoşulub Ukraynanın işğalında iştirak etməsi nə dərəcədə bizim qanunlara uyğundur? Rusiyada məhz həmin işğalçı ordunun tərkibində həlak olub meyidi Azərbaycana gətirilən həmyerlilərimizin sayı gözgörsə artmaqdadır. Ən azı 2 nəfər - bir zərdablı, bir ələtli - haqda informasiya son iki gündə KİV-ə çıxıb.

Rusiya həmişə olduğu kimi işğal, imperiya siyasətini başqa xalqların əliylə aparır və Putinin əsgər ehtiyatları tükənməkdədir. Bu yaxında beynəlxalq qurumların açıq mənbələrdən hesablaması vardı, Ukrayna davasında ölən tatar və başqırdların sayı moskvalıların sayından dəfələrlə çox imiş.

Bəs biz niyə bu davaya qoşuluruq? Kim məcbur edir? Suriyada-filanda döyüşənlər Azərbaycanda aşkara çıxanda dərhal cinayət işi açırınsınız, bu münasibət Rusiya ordusuna qoşulanlara niyə aid edilmir? Axı bu da qanunsuz silahlı qruplaşmalara qoşulmağın bir növüdür, çünki BMT səviyyəsində tanınan sərhədləri tapdalamaq террordur, banditizmdir.

Lakin həbs və sıxışdırma bir yana, hələ orda ölən muğdulları rayonlarımıza gətirib fəxarətlə, üçrəngli bayrağımızın-filanın altında dəfn edirlər. Sanki bu bayraq yolunda, bizim üçün həlak olmuşlar. Rusiya vətəndaşı kimi ölüblərsə, bura niyə gətirilməlidir?

İkinci mövzu metroda tunele yıxılanlar və ölənlərdir. Bunun belə olacağını proqnozlaşdırmaq üçün yüksək dərəcəyə, uzaqgörənliyə ehtiyac yox idi axı. Neçə vaxtdır metro stansiyalarımızda dəhşətli basırıq, tıxaclar haqda xəbərlərin, videoların ardı-arası kəsilmir. Dİ gəl heç kimin vecinə də deyil. Sanki başqa ölkədən (məsələn, Naurudan), ya da başqa idarədən (olsun Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi) gəlib orda tədbir görməlidirlər. Hansısa stansiya naqalay zamanda bağlanır, adamlar beş metrlik yolu tunellərdə fırlanmağa məcbur qalır, sanki təcrübə şıçanlarıdır. Kefləri istəyəndə eskalatoru açırlar, bağlayırlar. Nə dəqiq qrafik var, nə komfort. Ən tragikomik detallardan biri odur ki, Bakı metrosunda elektron tabloda bizə növbəti qatarın haçan gələcəyini yox, əvvəlki qatarın getmə vaxtını xəbər verirlər. Yəni, qatarın dalyca bax, qal yana-yana.

Əvvəlki qatar haçan gedib, bu, perrondakı sərnəşinin nəyinə lazımdır? Bu nə idiot sistemdir? Əgər, misal üçün, 3 dəqiqə yox, 6 dəqiqə əvvəl gedibse, ürəyimiz daha sakitləşir?

Təbii ki, yeraltı tıxacların, problemlərin səbəbi həm də yerüstü problemlərdir. Bunlar qarşılıqlı yaranır və bütün günahı metro idarəsində görmək düz deyil. Paytaxtın nəqliyyatı sistemli şəkildə bərbaddır. Özü də bizə adətən "bütün dünyada tıxaclar var" deyər yalan püskürdülər. Mən eşşək boyda Paris şəhərində olmuşam, orda Bakıdakı tıxacları görməmişəm. Bir qahım təzəlikcə İtaliyanın Milan şəhərindən qayıdıb. Milan şəhəratrafiyla birgə təxminən Bakı qədər - 3 milyondan çox əhalisi olan, İtaliyanın 2-ci ən böyük şəhəridir. Əhali sıxlığı isə Milanda daha çoxdur - hər kvadrat kilometrə 7500 nəfər. (Bakıda bu rəqəm 1 kv.km üçün 1057 nəfərdir. Yəni, Bakı daha geniş əraziyə malikdir). Ancaq qahım Milanda heç bir tıxaca rast gəlmədiyini söylədi.

Sonra nəşriyyat müdiri şikayətlənir: "Kitab oxuyan yoxdur, sərgi keçiririk, gələn olmur, niyə nazirlər kitab almır və sairə".

Niyə alsınlar? Kitab oxuyanın bizdə nəinki nazir, heç müəllim də olmaq ehtimalı yoxdur. Kitabı sevdinsə, ac qalırsan. Camaat bunu görür, kitaba nifrət edir.

Başqa yöndən, maraqlı kitab alanda onu hər yerdə oxumaq istəyirsən. Metroda sıxlıqdan adamın burnu qabaqdakı vətəndaşın peysərinə dirənir, orda kitab oxumaq olar? Azca açıqlıq da alanda itələyib tunele yıxırlar, ondan sonra... Allah rəhmət ələsin.

Hələ kitab sərgisini hava limanı yolunda, çöllüyə salmaq kimin ideyasıdır? Şəhərdə yer yoxdur? Universitetlərin yanında döner salonu açırsan, səhrada da kitab sərgisi. Gözəl siyasətdir.

Gələn dəfə Ələt tərəfə salsınlar. Orda daha geniş çöllər var.

İran ətrafında proseslərin hara aparıldığı hələ ki, qeyri-müəyyən olaraq qalır. Bu da ən əvvəl rəsmi Tehranın, özəlliklə dini liderinin verəcəyi qərarlardan asılı olacaq. Bütün hallarda qonşu Azərbaycan Respublikası da bütün mümkün ssenarilərə hazır olmalıdır.

Rusiyalı tanınmış politoloq Sergey Markov bölgədəki olayları şərh edərkən deyib ki, Qərb getdikcə daha fəal şəkildə Tehranı "yenidənqurma"ya başlamağa sövq edəcək. "Lakin farslar buna bir anda başlasa, nəticə bizdəki (SSRİ-dəki - red.) kimi olacaq", - deyər o qeyd edib. Onun sözlərinə görə, Qərb üçün İranla bağlı hazırkı vacib plan SEPAH-ın cəmiyyət arasında gözəndən salınmasıdır: "İndiki mərhələdə Qərb globalist elitasının əsas məqsədi SEPAH-ın ən parlaq və xarizmatik liderlərinin və onunla əlaqəli silahlı fəalları fiziki olaraq məhv etməkdir. Sonra isə islam inqilabının əsas sütunu kimi SEPAH-ı gözəndən salmağa çalışmaq və İran cəmiyyətində konkret təxribatçı işlər aparmaqla məqsədinə nail olmaqdır".

Markova görə, onlar (Qərb - red.) ali hakimiyyətin gözlənilən transferi ərəfəsində demokratikləşmə proseslərinin başlanmasına təkan vermək fikrindədir. "Artıq onların "iranlı Qorbaçov"u var - o, sanksiyaların aradan qaldırılması üçün Qərblə də dostluq etmək istəyir (Məsud Pezeşkian nəzərdə tutulur - red.). KQB (DTK) hər şeyə qadir görünürdü, lakin SSRİ-ni dağılmaqdan xilas edə bilmədi. Görəsən SEPAH necə, öz missiyasını yerinə yetirə biləcəkmi?", - politoloq qeyd edib.

"Qərb İranda "yenidənqurma" görmək istəyir. Lakin əgər bu baş verərsə, nəticə SSRİ-də olduğu kimi olacaq". Bunu Xəzər Strateji Araşdırmalar İnstitutunun direktoru İqor Korotçenko özünün "Telegram" səhifəsində yazıb. O qeyd edib ki, Qərb globalist elitasının hazırkı mərhələdə əsas vəzifəsi İslam İnqilabının əsas dayacağı kimi SEPAH-ın nüfuzdan salınması, regionda onun ən parlaq və xarizmatik liderlərinin, təşkilatla əlaqəli şəxslərin fiziki olaraq məhv edilməsidir. Onun sözlərinə görə, Qərb İran cəmiyyətinin

Pezeşkian İranın "Qorbaçov"u olsa... - Bakının izlədiyi ssenari

Mütəxəssislərə görə, Qərb Tehranı "yenidənqurma"ya sövq edəcək; **Sabir Rüstəmxanlı**: "Pezeşkian Qorbaçovla müqayisə oluna bilməz, çünki..."

də məqsədli təxribatçı işlər görür, eləcə də "demokratikləşmə" proseslərinin başlanmasını istəyir. "Artıq iranlı Qorbaçov da var - o, sanksiyaların aradan qaldırılması üçün Qərblə dostluq etmək istəyir", - Korotçenko İran Prezidenti Məsud Pezeşkianı nəzərdə tutaraq yazıb.

Rusiyalı politoloqların proqnozları nə dərəcədə reallaşa biləndir? SSRİ ilə İran rejimlərinin oxşat cəhətləri kimi nələri qeyd etmək olar? Pezeşkina gerçəkəndmi Qorbaçov (yenidənqurma) missiyası tapşırılıb? Pezeşkianın "İran ərazisində 4 dövlət yarana bilər" mesajının özü də Qərbə şantajdır: Qərb İranda Cənubi Azərbaycan dövlətinin yaranması ilə Türkiyənin Orta Asiyanın türk dövlətləri ilə geniş əlaqəsinin yaranmasına və Turanın quru sərhədlərlə birləşməsinə hazırdırmı? Qərb buna razıdır mı?

Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyasının sədri Sabir Rüstəmxanlı "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Pezeşkian

Qorbaçovla müqayisə oluna bilməz. Onun sözlərinə görə, Qorbaçov SSRİ-də hakimi-mütləq idi. "Bütün idarəetmə onun əlində idi, Siyasi Büronu və ölkəni necə istəyirdisə, eləcə də idarə edirdi. Pezeşkianın isə əlində o səlahiyyətlər yoxdur. İranda Seyid Əli Xamenei təkə ali dini rəhbər deyil, həm də cümhuriyyətin lideridir. İndiki halda onlar arasında qarşıdurma da görünür və razılaşdırılmış şəkildə ölkəni idarə edirlər. O baxımdan Pezeşkianın Qorbaçov kimi olacağını güman etmirəm", - deyər Sabir Rüstəmxanlı vurğuladı. VHP sədri qeyd etdi ki, Pezeşkian Azərbaycan türküdür, bizi yaxşı tanıyır, ölkəmizdəki prosesləri bilir: "Eyni zamanda, Güney Azərbaycanı da dərinləndirir. Ona görə anlayır ki, istənilən hərəkət Güney Azərbaycanı ayağa qaldıra bilər. Üstəlik, orada ərəb hərəkəti də var, bəlluclar aktivdirlər. Bu mənada Pezeşkianın son açıqlamasını

xəbərdarlıq kimi qiymətləndirmək lazımdır. Yeni İranı istəyənlər bilsinlər ki, ölkəni parçalanma gözləyə bilər və dövləti qorumaq lazımdır".

Siyasi şərhçi Asif Nərimanlı hesab edir ki, İran-İsrail qarşıdurması Azərbaycan üçün də risklər vəd edir: "Toqquşma regional müharibəyə çevrilsə, Cənubi Azərbaycandan köç dalgası ilə üzleşə bilərik. "Sionistləri Araz sahilində" axtaran SEPAH "İsrail bazaları" iddiası ilə qarşıdurmanı Azərbaycan üzərinə köçürməyə cəhdlər edə bilər. İranın Dəməşqdəki konsulluğu vurulanda Tehrandə belə çağırışlar gündəmə gəlmişdi. Sürünən gərginlik davam edərsə, Bakıya qarşı "İsrailin müttəfiqi" iddiası ilə ritorik hücumlar edilə bilər. Bu risklərə qarşı Azərbaycanın sərhədlərini gücləndirməsi, paralel olaraq, neytral mövqeyini hər iki paytaxta yenidən xatırlatması zərurəti yarana bilər".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
 "Yeni Müsavat"

• **İranın raket hücumuna necə və nə vaxt cavab verəcəyini müəyyən etmək üçün İsrail Baş naziri Benyamin Netanyahu yüksək səviyyəli təhlükəsizlik məsləhətləşmələrinin sonuncusunu keçirib. “Kanal 12” məlumat yayıb. Media nazirlikdəki mənbələrə istinadən İsrailin “ayətullah rejimindən ağır qiymət tələb edəcəyini” bildirib.**

Qeyd edilib ki, gözlənilən 11 ölkənin İranla hücum olarsa, cavabı balanslaşdırılmış olacaq və Yaxın Şərqdə yeni eskalasiya mərhələsinə əsas yaratmayacaq. “Faynəşl Tayms” mənbələrə istinadən belə məlumat yayıb. “İsrail hakimiyyəti münafiqsinin sona çatacağına ümid edərək İranla aydın siqnal göndərmək istəyir. İsrail hələlik yekun qərarlarını verməyib”, - mənbə bildirib. ABŞ-ın İsrailin İrandakı hədəflərə cavab zərbələrində iştirak edəcəyi gözlənilir. ABŞ və İsrail rəsmiləri Təl-Əvivin İranın hərbi obyektlərinə, eləcə də enerji infrastrukturuna zərbələr en-

11 ölkənin İranla hücum olarsa, cavabı balanslaşdırılmış olacaq və Yaxın Şərqdə yeni eskalasiya mərhələsinə əsas yaratmayacaq. “Faynəşl Tayms” mənbələrə istinadən belə məlumat yayıb. “İsrail hakimiyyəti münafiqsinin sona çatacağına ümid edərək İranla aydın siqnal göndərmək istəyir. İsrail hələlik yekun qərarlarını verməyib”, - mənbə bildirib. ABŞ-ın İsrailin İrandakı hədəflərə cavab zərbələrində iştirak edəcəyi gözlənilir. ABŞ və İsrail rəsmiləri Təl-Əvivin İranın hərbi obyektlərinə, eləcə də enerji infrastrukturuna zərbələr en-

İsrailin İranın raket hücumlarına cavabı balanslaşdırılmış olacaq və Yaxın Şərqdə yeni eskalasiya mərhələsinə əsas yaratmayacaq. “Faynəşl Tayms” mənbələrə istinadən belə məlumat yayıb. “İsrail hakimiyyəti münafiqsinin sona çatacağına ümid edərək İranla aydın siqnal göndərmək istəyir. İsrail hələlik yekun qərarlarını verməyib”, - mənbə bildirib. ABŞ-ın İsrailin İrandakı hədəflərə cavab zərbələrində iştirak edəcəyi gözlənilir. ABŞ və İsrail rəsmiləri Təl-Əvivin İranın hərbi obyektlərinə, eləcə də enerji infrastrukturuna zərbələr en-

İsrail-İran savaşında kritik tarix - MOSSAD Xameneini təhdid etdi...

Netanyahu cavab zərbəsi üçün təhlükəsizlik şəfləri ilə son dəfə məsləhətləşdi, İsrail kəşfiyyatı ali dini lideri ölümle hədələdi, 11 ölkə isə vətəndaşlarını İrandan çıxmağa çağırdı - təfəsilat

Sitat: “İran İsrail hərbi aerodromlarını və hətta saatlarında ÇAXAL yenidən Livanın cənubuna zərbələr endirməyə başlayıb. Bunu təsdiqləyən həm videolar, həm də fotolar var”. Nə baş verir? Korotçenko nəyə işarə edir, İran və İsrail arasında razılaşdırılmış qarşıdurma gedirmi?

Bortnikov: “ABŞ və müttəfiqləri döyüş zonasını Belarus və Moldovaya qədər genişləndirmək istəyir”

“NATO Kiyevin uğursuzluqları fonunda onu təxribat və terror müharibəsini gücləndirməyə sövq edir”. APA-nın Moskva müxbiri xəbər verir ki, bunu Rusiya Federal Təhlükəsizlik Xidmətinin (FTX) direktoru Aleksandr Bortnikov bildirib.

Onun sözlərinə görə, Vaşinqton və Londondan olan kursorlar hələ də Ukraynaya sülh bağlamağı qadağan edir.

Bortnikov Belarus sərhədləri yaxınlığında baş verən təxribatların Baltıqyanı ölkələri və Polşanı münafiqsə cəlb etmək cəhdindən xəbər verdiyini söyləyib.

O, ABŞ və müttəfiqlərinin döyüş zonasını Belarus və Moldovaya qədər genişləndirməyə çalışdığını qeyd edib.

Bildirib ki, NATO ölkələrinin hərbi qulluqçuları Ukrayna Silahlı Qüvvələrinin bütün cəbhə boyu əməliyyatlarının planlaşdırılması və hazırlanmasında iştirak edirlər.

FTX rəhbəri Qərbin Rusiyaya qarşı kibernet əməliyyatları gücləndirdiyini də əlavə edib.

Hərbi Hava Qüvvələrinin cavaba hazır olduğunu və siyasi rəhbərlikdən göstərişlər gözlədiyini vurğulayıb.

SEPAH-a yaxın teleqram kanalları isə İsrailin 24-48 saat ərzində hücum edəcəyini açıqlayıb. Eyni vaxtda 11 ölkə vətəndaşlarını İrandan çıxmağa çağırıb. Danimarka, Fransa, Niderland, Avstriya, Belçika, İspaniya, Hindistan, Britaniya, İtaliya, Almaniya və Rusiya Xarici İşlər nazirlikləri bəyanat yayaraq, vətəndaşlarının İranı tərk etmələrini istəyiblər. Bəyanatlarda həmin ölkələrin vətəndaşlarına İranla səfər etməmələri barədə xəbərdarlıq edilib. Rusiyanın İsraildəki səfiri də bu ölkədən vətəndaşlarını çıxmağı tövsiyə edib. Habelə, Türkiyə ordusu Livanın cənubundan türkləri və digər mülkiləri təxliyə etməyə hazırlaşır. Bütün bunlar eskalasiya riski ilə bağlıdır. Ən əsası isə

dirmə ehtimalını müzakirə edirlər. Lakin Vaşinqtonun bu zərbələrdə iştirak etmək niyyəti yoxdur. MOSSAD isə İranın dini lideri Əli Xameneini təhdid edib. İsrail kəşfiyyat xidməti özünün “Terror Alarm” adlı X hesabında yayıb. “İranın ali rəhbəri Xamenei sonuncu cümə namazını bu həftə oktyabrın 4-də Qüds vaxtı ilə saat 11:30-da qılacaq”, - paylaşımında bildirilib.

Ümumilikdə İsrail-İran qarşıdurmasında kritik gün çatdı. Belə ki, İsrailə hava zərbəsindən sonra rəsmi Təl-Əviv 3 günə layiqli cavab verəcəyini bəyan etmişdi. Artıq 72 saat bitir. Netanyahu hökumətinin qərarı nə olacaq? Belə fikirlər var ki, SEPAH rəhbərliyi Pezeşkian hökumətindən əlahiddə (sərbəst) hərəkət edir. Yeni prezident saymır. Bu arada rusiyalı hərbi analitik İqor Korotçenko maraqlı bir şərh payla-

rail ərazisinə çatdıqda necə partladığını əks etdirən videoya baxıb. Ancaq hər iki tərəfin iddialarının doğruluğunu təsdiq edən videofaktın əskikliyi bəzi suallara yol açır.

Korotçenkonun sualları: “Nə müəmmalıdır? Təsirə məruz qalan İsrail obyektlərinin video və fotoşekillərinin olmaması. Bizim əsrdə hər kəsin cibində smartfon var və hər şey qeydə alınır. Tutaq ki, İsraildə hərbi senzura və şüurlu əhali var, zərbələr və dağıntılar olsa da, internetdə yerləşdirmirlər. Bəs kommersiya kosmik peykləri? Onlar yəqin ki, İranın zərbələrinin nəticələrini qeyd edərdilər. Amma belə şəkillər də yoxdur. Daha doğrusu, hələlik yoxdur. Bütün bunlar qərbdədir. Çox qərbdədir. Start var idi. Döyüş başlıqları bir yerdəydi (heç olmasa bəziləri). Sonra yalnız sözlər idi - İran: Biz varıq! İsrail: hər şey vurul-

Siyasi təhlilçi Aqşin Kərimovun fikrincə, önümüzdəki günlərdə İsrail İranın ballistik raket hücumlarına cavab olaraq əsasən, həlledici zərbə sayılacaq iki cür əməliyyat keçirə bilər: “Birincisi, İsrail İranın içərilərində heyrətamiz kəşfiyyat əməliyyatlarını silsilə halına gətirə bilər. İkincisi, İsrail İranın nüvə obyektlərini ya kibernetik, ya da birbaşa qırıcı təyyarələrlə hədəf seçməyi nəzərdə keçirir. İranla İsrailin açıq müharibə ritorikasını birbaşa praktiki səviyyəyə keçirməsi Yaxın Şərqdə amansız zorakılıqlar silsiləsinin davam edəcəyinin indikatorudur. Baş verən hadisələrə, hətta İranın kütləvi aviazərbələrinə baxmayaraq, qənaətim budur ki, İran Yaxın Şərqdə güzəşt dərcəsinə doğru gedəcək. Çünki İran İsraili məhv etmək, siyasi şüəliyin radikal, ekstremist və inqilabi formasının zəfərini təmin etmək iqtidarında deyil”.

Bununla belə, analitikin sözlərinə görə, İranın güzəşt siyasətinin sülh və təhlükəsizlikdə dönüş nöqtəsini müəyyən edəcəyi az ehtimal olunur: “Səbəbindən asılı olmayaraq, Yaxın Şərqin gələcəyinə dair toqquşma kursunun davam edəcəyi proqnozlarına əsaslar çoxdur. Regionda gərginlik dozası artdıqca isə, eskalasiyalara cəlb olmaq üçün təşəbbüslərin ələ keçirilməsi uğrunda ABŞ-Rusiya-Çin rəqabət üçbucağı alovlanacaq. Təbii ki, bu, müsbət mənada dinamika, dinc, təhlükəsiz və modernləşən Yaxın Şərq ortaya çıxarmayacaq. Əksinə güclərin bir-birlərinin potensiallarını, vizyonlarını pozmaq və alçalmaq üçün həyata keçirəcəyi oyunlar daha geniş müharibə alovlarına səbəb olacaq”.

Hərbi ekspert Ramil Məmmədli İranın hərbi ob-

yektlərinə cavab zərbəsi endiriləcəyini real sayır. Onun qənaətinə görə, İsrail bütün hallarda İranın hücumunun cavabsız qalmadığını nümayiş etdirmək məcburiyyətindədir: “Amma bunun yaxın saatlarda baş verməsi gerçəkləşməyə bilər. İsrail İranla gözləmədiyi zamanda zərbə endirmək fikrinə düşəcək. İndi hadisələr istidir, Tehran hava hücumundan müdafiə vasitələrini hazır vəziyyətə gətirib, İsrailin cavabının qarşısını alaraq dünyaya daha bir mesaj vermək istəyə bilər ki, görün, Təl-Əviv heç nə edə bilmədi. Bunu nəzərə alaraq, İsrailin cavabı gecikə bilər. Fikrimcə, genişmiqyaslı eskalasiya olmayacaq. Tərəflər öz simalarını qorumaq əməliyyatları həyata keçirirlər”.

✉ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni MİSAVAT”

Bütün dünyanın gözü yenidən Yaxın Şərqə yönəlib: İsrailin oktyabrın 1-də İranın reallaşdırdığı raket hücumuna mümkün cavabı diqqət mərkəzindədir. İsrailin İrana böyük zərər yetirəcək zərbələr endirməsi variantının dünya iqtisadiyyatına təsirləri ciddi müzakirə olunur. Beynəlxalq Valyuta Fondunun (BVF) ekspertləri hesab edirlər ki, Yaxın Şərqdə gərginliyin daha da artması həm regionun özü, həm də ondan kənardakı ölkələr üçün əhəmiyyətli nəticələrə gətirib çıxaracaq.

Fondun rəsmi nümayəndəsi Culi Kozakin sözlərinə görə, Yaxın Şərqdə münaqişənin daha da genişlənməsi ehtimalı riskləri və qeyri-müəyyənliyi artırır: "Bilin ki, iqtisadiyyat münaqişənin mərkəzindədir".

Kozak bildirib ki, İordan çayının qərb sahili, Qəzza zolağı, Livan və İsrail iqtisadi cəhətdən "ciddi təsirlənib": "Beləliklə, demək olar ki, bir il davam edən münaqişə Qəzzanın iqtisadiyyatına dağıdıcı təsir göstərüb, müliki əhali ağır sosial-iqtisadi vəziyyətlə, humanitar böhran və yetərli olmayan humanitar yardım təchizatı ilə üzləşib. İlkən rəsmi hesablamalara görə, İordan çayının qərb sahilində ÜDM 2024-cü ilin birinci yarısında 86 faiz azalıb. Onsuz da acınacaqlı mənzərə daha da pisləşib və ilkən rəsmi məlumatlara görə, Livanda 2024-cü ilin birinci yarısında ÜDM-in 25 faiz azalacağı gözlənilir".

Onun sözlərinə görə, Livanda "münaqişənin son vaxtlar intensivləşməsi onsuz da kövrək olan makroiqtisadi və sosial vəziyyəti daha da ağırlaşdırır, münaqişə ağır insan itkisi və fiziki infrastrukturun zədələnməsi ilə nəticələnir": "İsraildə münaqişənin başlanğıcında ÜDM 2023-cü ilin dördüncü rübündə təxminən 20 faiz azaldı, bunun ardınca bu ilin birinci yarısında yalnız qismən bərpa oldu".

O vurğulayıb ki, Yaxın Şərq münaqişəsinin kəskinləşməsi nəqliyyat xidməti və malların qiymətinə təsir edir: "Biz vəziyyəti diqqətlə izləyirik, bu, böyük narahatlıq doğurur, çox yüksək qeyri-müəyyənlik var".

Aydın məsələdir ki, Yaxın Şərqdə açıq müharibə, xüsusilə İranın münaqişədə iştirakı ilk növbədə neft bazarında problemlərə səbəb olacaq. İranın oktyabrın 1-də İsrailin Aşkelon şəhəri yaxınlığındakı qaz platformalarını vurmaq cəhdi İsrailin də İranın neft infrastrukturunu hədəf alacağı ehtimalını kəskin artırır. Citigroup Inc. Əmtəə Analitik Qrupu Yaxın Şərqdə proseslərin inkişafının neft bazarına təsirləri üzrə bir neçə variant üzrə qiymətləndirmələr həyata keçirib. Bunlardan neft bazarı üçün ən təhlükəlisi İranın Hörmüz boğazından keçidi bağlaması hesab olunub.

Ekspertlərin fikrincə, bu ssenari İsrailin İranın mühüm neft infrastruktur obyektlərinə zərbə endirməsi halında

reallaşa bilər. Bildirilir ki, Hörmüz boğazının bağlanması "dünya neft bazarı və global iqtisadiyyat üçün dönüş nöqtəsi olacaq". Analitiklərin fikrincə, vəziyyətin bu ssenari üzrə inkişafı "neft qiymətlərində kəskin sıçrayışa - əvvəlki rekordları əhəmiyyətli dərəcədə üstələyən səviyyələrə çatmağa" səbəb ola bilər.

Lakin onlar belə bir inkişaf ehtimalını yüksək görmürlər

riyyəti ilə özünü təmin edir, lakin benzinin xalis idxalçısıdır. Ölkə əhəmiyyətli həcmdə mayeləşdirilmiş neft qazı (LPG), nafta və distillə ixrac edir.

İsrailin İrana cavab hücumunun nəticələri onun ölkənin neft sənayesinə fiziki təsir edib-etməməsindən asılı olacaq. Emal zavodlarının, terminalların və ən vacib ixrac terminallarının deyil, neft infrastrukturunun cüzi zədə-

dirmək imkanı var və Oman yerləşdiyi yere görə bu vəziyyətdən faydalanacaq.

Ekspertlərin fikrincə, bu vəziyyətdə udusanlar İraq, Küveyt, Qətər və Bəhreyn olacaq ki, onların da Hörmüz boğazı vasitəsilə xammal tədarükünün real alternativini yoxdur. Ən pis vəziyyətdə neft gəlirləri ilə hökumət xərclərinin 90 faizini təmin edən, boğazdan keçən tədarükdən çox asılı olan

edən münaqişə ərzində regiondan neft tədarükü faktiki olaraq təsirsiz qalıb. Lakin İranın İsrailə raket hücumundan sonra İsrail ordusunun İranın nüvə və ya neft infrastrukturuna hücumla cavab verə biləcəyi qorxusu kəskin şəkildə artıb. Müxtəlif hesablamalara görə, İran gündə 3,4 milyondan 4 milyon barelə qədər neft hasil edir.

məsindən sonra əldə edilən 130 dollardan çox uzaqdır.

Oxford Economics hesab edir ki, Yaxın Şərq və Körfəz regionlarında enerji infrastrukturuna genişmiqyaslı hücumlara səbəb olan tammiqyaslı müharibə vəziyyətində neftin qiymətinin 130 dollara qədər qalxacağını gözləmək olar. Sonuncu, dünya istehsalının artım tempini çox əhəmiyyətli olmasa

Analitik mərkəzlərdən qorxunc iqtisadi proqnozlar

Yaxın Şərqdə geniş müharibənin global iqtisadiyyata hansı təsirləri olacaq

ABŞ Energetika Nazirliyinin məlumatına görə, digər risk İranın dünya neft tədarükünün təxminən 20 faizinin keçdiyi Hörmüz boğazından gəmilərin keçidinə mane olmasıdır.

BMI (Fitch qrupunun bir hissəsi) ekspertlərinə görə, tam miqyaslı müharibə vəziyyətində Brent kotirovkaları 100 dolları keçə, boğaz bağlanarsa, qiymətlər 150 dollara qədər yüksələ bilər.

Reuters ekspertlərinin fikrincə, dünya iqtisadiyyatı Yaxın Şərq münaqişəsinin təsirlərini hiss edib - Yaxın Şərqdə artan gərginlik onun üçün yeni çağırışlar yaradır. Onlara görə, İranın İsrailə raket hücumundan əsas faydalananlardan biri ABŞ dolları olub - son vaxtlar Amerika valyutası öz mövqeyini xeyli möhkəmləndirib. Global iqtisadiyyat üçün eskalasiyanın əsas nəticəsi neftin bahalaşması olub. Oktyabrın 3-də neft qiymətləri hərbi əməliyyatların neft tədarükünü poza biləcəyi qorxusu ilə təxminən 2 faiz artıb.

Lakin eskalasiyanın uzunmüddətli qiymət artımına gətirib çıxarıb-çıxarmayacağı bəlli deyil. Məsələ ondadır ki, ABŞ yüksək neft ehtiyatlarına malikdir, OPEK ölkələrinin isə müharibənin nəticələrini kompensasiya edəcək çoxlu ehtiyat gücü var.

Ekspertlərin fikrincə, Avropa qiymət artımından daha çox əziyyət çəkəcək, çünki ABŞ-dan fərqli olaraq orada neft istehsalı minimum həddədir. Brent markalı neftin fyuçersləri hazırda 76 dollar/barel səviyyəsində satılır, bu, HƏMAS-ın İsrailə oktyabr ayında hücumu zamanı qeydə alınan 84 dollar səviyyəsindən xeyli aşağı, Rusiyanın 2022-ci ilin fevralında Ukraynanı işğal et-

da, azaldacaq.

Onu da qeyd edək ki, İranın raket zərbələrindən sonra İsrailin əsas qaz hasilatı yataqlarında - "Leviatan" və "Tamar"da hasilat müvəqqəti olaraq dayandırılıb. Bu, Avropada qaz qiymətlərinin kəskin artmasına səbəb olub. Qiymətlər qısa müddətdə 450 dolları keçib.

Yaxın Şərqdə proseslərin İranın iştirakı ilə açıq müharibə müstəvisinə keçməsi ilk növbədə neft-qaz qiymətlərinin bahalaşması ilə nəticələncək. Bu, hər iki xammalın ixracatçısı olan Azərbaycan üçün böyük ölçüdə əlverişlidir: daha çox valyuta gəliri əldə olunacaq. Lakin enerjidaşıyıcılarının bahalaşmasının bütün digər sahələrdə də qiymət artımlarına gətirdiyini nəzərə alsaq, orta və ucunmüddətli planda prosesdən Azərbaycan iqtisadiyyatının da təsirlənməsi qaçılmazdır. Bu təsir ilk növbədə ərzaq bazarında sürətli bahalaşmanı ehtiva edir. Artıq sentyabr ayında dünya ərzaq qiymətləri son 18 ayda ən yüksək tempə artım nümayiş etdirib. Birleşmiş Millətlər Təşkilatının Ərzaq və Kənd Təsərrüfatı Təşkilatının (FAO) aylıq hesabatına görə, bəzi ərzaq mallarının beynəlxalq qiymət indeksi sentyabrda avqust ayından 3,2 faiz və bir il əvvəlki müvafiq göstəricidən 2,1 faiz yuxarı olmaqla 124,4 bənd təşkil edib. Bahalaşma monitorinq olunan bütün məhsul qruplarında qeydə alınıb. Bu şəraitdə İsrailə İran arasında açıq müharibənin başlanması global ərzaq bazarında bahalaşmasını daha da sürətləndirəcək ki, bu da ərzaq təminatında idxaldan ciddi asılı olan Azərbaycan üçün heç də müsbət nəticələr vəd etmir.

□ **Dünya SAKIT,**
"Yeni Məsəvat"

və belə hesab edirlər ki, geosiyasi gərginlik səngidikdən sonra 2025-ci ilə yaxınlaşdıqca neft bazarı yenidən aşağı təzyiqlə üzləşəcək.

Citi qeyd edir ki, neft emalı zavodları, terminalar və elektrik stansiyaları da daxil olmaqla enerji infrastrukturunu son hücumla cavab olaraq İsrail tərəfindən hədəfə alına bilər. Bu, İranda neft məhsullarının qıtlığına, həmçinin elektrik enerjisinin mümkün kəsilməsinə və hətta bəzi neft yataqlarında hasilatın məcburi dayandırılmasına səbəb ola bilər.

Bank İranın neft hasilatını sutkada 3,4 milyon barel, kondensat hasilatını isə 700 min bareldən çox qiymətləndirir. Ölkədə hasil edilən enerji ehtiyatlarının əsas hissəsi 14 neftayırma və kondensat fraksiyalasdırma komplekslərinə düşür ki, onlar tam yükləndikdə sutkada 2 milyon barel neft və 600 min barel kondensat emal edirlər.

Citi ekspertləri qeyd edir ki, İran neft məhsullarının əksə-

lənmesi sutkada 300-450 min barel həcmində neft tədarükünün itkisinə səbəb ola bilər.

Hesab olunur ki, Xarq adasındakı ən böyük ixrac terminalına hücum İranın neft sektoru üçün "daha ??böyük və daha uzunmüddətli" nəticələrə səbəb olacaq. İsrailin bu terminala zərbə endirməsi ehtimalı az hesab edilir, lakin belə bir hadisənin bazara təsiri ciddi olardı. Analitiklərin fikrincə, bu, Tehranı Hörmüz boğazını bağlamağa sövq edə bilər.

Boğaz vasitəsilə gündəlik neft və neft məhsullarının tədarükü sutkada 20 milyon bareldən çoxdur, axınların üçdə ikisi Hindistan, Çin, Yaponiya və Cənubi Koreyaya gedir.

Citi analitikləri hesab edirlər ki, Hörmüz boğazının istənilən bağlanması müvəqqəti olacaq və alternativ marşrutların inkişafına gətirib çıxaracaq. Səudiyyə Ərəbistanı və BƏƏ-nin ixracatının əhəmiyyətli bir hissəsini neft kəmərləri vasitəsilə yönəl-

İraq qalacaq.

Citi ekspertləri tərəfindən nəzərdən keçirilən başqa bir ssenari İranın Hörmüz boğazını açıq tərk edəcəyini, lakin oradan keçən xarici gəmiləri təhdid edəcəyini göstərir.

Goldman Sachs Group analitikləri hesab edirlər ki, İsrail İranın neft infrastrukturuna hücum edərsə, neft qiymətləri 20 dollar bahalaşa bilər. Goldman Sachs-ın global əmtəə araşdırmalarının rəhbəri Daan Struyven CNBC-yə bildirib ki, İranın neft hasilatı uzun müddət ərzində gündə 1 milyon barel azalarsa, bu, gələn il neftin qiymətinin təxminən 20 dollar artmasına səbəb olacaq.

Bu proqnoz OPEC+un İranda azalan hasilat həcmələrini kompensasiya etmək üçün müdaxilə etməyəcəyi halını nəzərdə tutur: "Əgər bu baş verərsə, neftin qiyməti daha zəif, bir barel üçün 10 dollardan bir qədər az artacaq".

CNBC qeyd edir ki, Yaxın Şərqdə təxminən bir il davam

Yaşıl istiqrazlar gəlir: gözləntilər, perspektivlər - şərh

COP29-un Azərbaycanda keçirilməsi ölkəmizdə yaşıl istiqrazlara marağı kəskin artırır

Azərbaycanda bu ilin sonunadək yaşıl istiqrazlar haqqında qanun qüvvəyə minə bilər. Bunu Azərbaycan Mərkəzi Bankının (AMB) sədri Taleh Kazımov Bakı İqlim Fəaliyyəti Həftəsinin (BİFH) 4-cü günündə çıxışı zamanı deyib. Onun sözlərinə görə, yaşıl istiqraz real sektorun iştirakçılarna öz maliyyə kanallarını diversifikasiya etməyə imkan verəcək.

“Azərbaycan Banklar Assosiasiyası” İctimai Birliyinin sədri Zakir Nuriyev isə bildirib ki, Azərbaycanda “yaşıl istiqraz”lar banklar üçün yeni maliyyə mənbəyi, ekoloji layihələrə sərmayə qoymaq istəyən investorlar üçün isə yeni maliyyə aləti ola bilər: “Hazırda ABA olaraq “yaşıl istiqraz”ların buraxılması istiqamətində işləri davam etdiririk, üzv banklarla birgə addımlar ataraq sektor çərçivəsində əməkdaşlığı təmin edirik. Bunun üçün Assosiasiyanın nəzdində müxtəlif istiqamətlərdə ekspert qrupları yaradılıb”.

Qeyd edək ki, yaşıl istiqrazlar global enerji keçidi prosesinin maliyyələşdirilməsi üçün tətbiq edilən yaşıl maliyyə alətlərindən biridir. Dünyada yaşıl maliyyə dedikdə banklar, maliyyə institutları, biznes subyektləri, dövlətlər və beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən maliyyə alətləri və mexanizmləri vasitəsilə dayəniqlı təsirləri olan və ekoloji mühitin qorunmasına yönəldilən layihələrin işlənilib hazırlanması, təşviqi, reallaşdırılması və dəstəklənməsi üzrə həyata keçirilən təşəbbüslər nəzərdə tutulur. “Yaşıl maliyyə”nin reallaşdırılması üçün xüsusi maliyyə alətlərindən istifadə edilir ki, bunlardan biri də yaşıl istiqrazlardır.

Yaşıl istiqrazlar ətraf mühitə müsbət təsir edən layihələrin maliyyələşdirilməsi üçün istifadə edilən sabit gəlirlili investisiya növüdür.

Yaşıl istiqrazlar ilk dəfə 2008-ci ildə Dünya Bankı tərəfindən buraxılıb. Dünya Bankının Yaşıl İstiqrazı iqlim dəyişikliyi azaltmağa və ya

iqlim dəyişikliyi təsirinə məruz qalmış ölkələrin buna uyğunlaşmasına kömək etməyə çalışan uyğun layihələrin həyata keçirilməsi məqsədilə Dünya Bankının kreditləşməsinə dəstəkləmək üçün sabit gəlirlili investorlardan vəsait toplayır. 2008-ci ildən bəri Dünya Bankı 28 valyutada 220-dən çox yaşıl istiqraz vasitəsilə 19 milyard ABŞ dolları həcmində vəsait toplayıb. Dünya Bankının Yaşıl İstiqrazları yüksək keyfiyyətli kredit sabit gəlirlili məhsul vasitəsilə iqlim həllərinə investisiya etmək imkanındır.

Yaxın vaxtlarda Avropa Bankı tərəfindən faiz dərəcələrinin aşağı düşməsi gözləntisi, bu sahədə şəffaflığın, müqayisəliliyin və etibarlılığın artırılması üçün yeni qaydaların tətbiqi gözlənilir. Hesab olunur ki, bu addımlar gələcəkdə yaşıl istiqrazlara olan tələbatı daha da artıracaq. Yaşıl istiqrazların vergidən azad olması və ya müəyyən güzəştlərin olması investorların ənənəvi istiqrazlardan yaşıl istiqrazlara yönəlmələrini stimullaşdırır.

Yaşıl istiqraz hər hansısa bir hökumət, korporasiya tərəfindən buraxıla bilər. Yaşıl istiqrazın həqiqətən “yaşıl” olduğunu müəyyənləşdirmək üçün 3-cü tərəf subyektləri tərəfindən yoxlanılır. İqlim istiqrazı və yaşıl istiqraz terminləri bəzən bir-birlərini əvəz etmək üçün istifadə olunur. Son vaxtlarda isə iqlim dəyişikliyi qarşısının alınması və karbon emissiyalarının azaldılması ilə bağlı layihələrin maliyyələşməsində istifadə olunan istiqrazlara iqlim istiqraz-

ları deyilməyə başlanıb.

İnkişaf etməkdə olan ölkələr arasında ilk dəfə yaşıl istiqraz emissiyasını Fici həyata keçirib. 870 000-dən çox insanın yaşadığı Ficinin 300 vulkanik adasına siklonlara və daşqınlara qarşı çox meyilli olan alçaq atollar daxildir. 2016-cı ildə qeydə alınmış Cənub yarımkürəsində ən intensiv tropik siklon olan “Uinston” tropik siklonu Ficinin üzərindən birbaşa keçdi. Siklonun vurduğu zərər ölkə ÜDM-nin demək olar ki, üçdə birinə bərabər idi. Sakit okeanın bütün ada dövlətləri kimi, Fici də iqlim dəyişikliyi təsirinə qarşı olduqca həssas durumdadır: 2050-ci ilə qədər iqlim dəyişikliyinə görə regionun 10 milyon əhalisinin 20 faizə yaxını məcburi köçkün ola bilər.

Fici hakimiyyəti 2017-ci ildə yaşıl istiqraz emissiya etməklə 100 milyon Fici dolları (50 milyon ABŞ dolları) məbləğində vəsait toplayıb, bu vəsaiti yaşıl istiqraz prinsiplərinə əməl etməklə iqlim dəyişikliyinə qarşı dözümlülüyü inkişaf etdirən layihələrə yönəldib.

2020-ci ildə Misirin 750 milyon dollarlıq yaşıl istiqrazı Yaxın Şərq və Şimali Afrikada ilk olub. Misir həmçinin təməz nəqliyyat və davamlı su idarəçiliyinə investisiyalar üçün vəsait də yığıb. Əsas layihə Qahirə Monorelsidir. Bu monorels gündə bir milyondan çox sənişin daşımaq qabiliyyətinə malik olacaq.

İqtisadiyyatını yaşıllaşdırma səyləri ilə tanınan Kolumbiya 2021-ci ildə Latin Amerikasının ilk yaşıl istiqrazını yerli valyutada (Kolumbiya peşoları) verib. 511,4 milyon ABŞ dolları ekvivalenti olan istiqraz davamlı su idarəçiliyi sahəsində 27 investisiya layihəsinə dəstəkləyir.

Son dövrlərdə Çin yaşıl

istiqraz bazarındakı fəaliyyətinə görə fərqlənir. 2023-cü ilin dördüncü rübündə global yaşıl istiqrazların satışı 104,76 milyard ABŞ dollarından 108,24 milyard ABŞ dollarına yüksəlib. Çin bu dövrdə ABŞ və Almaniyayı keçərək yaşıl istiqraz emittentliyində birinciliyə yüksəlib: təkcə oktyabr-dekabr aylarında 21,83 milyard ABŞ dolları həcmində yaşıl istiqraz emissiya edib.

Hələlik Azərbaycanda yaşıl istiqraz nümunəsi çox zəifdir. Yalnız 2023-cü ildə Rabitəbank tərəfindən 10 milyon manatlıq yaşıl istiqraz buraxılıb. Məqsəd ətraf mühit-

tin qorunmasına və yaşıl iqtisadiyyatın inkişafına sərf olunmasıdır.

COP29-un Azərbaycanda keçirilməsi ölkəmizdə yaşıl istiqrazlara marağı kəskin artırır. Azərbaycan tədbirin təşkilatçı ölkəsi olaraq müasir təcrübələrin əsasında yaşıl keçidlə bağlı ardıcıl tədbirlər hazırlayaraq həyata keçirir. Bu istiqamətdə ən mühüm nəticələr yaşıl enerjiyə keçid və onun ixracına nail olunması sahələrindədir. Ölkə 2030-cu ilə qədər ümumi enerji balansında bərpə olunan enerji üzrə qoyuluş gücü payının 30 faizə çatdırılması əsas hədəf kimi müəyyən edib. Eyni zamanda Qara dənizin dibi ilə Avropaya yaşıl elektrik enerjisi ötürəcək kabelin çəkilişi layihəsinin əsas iştirakçılarından biridir. Belə ki, kabelə məhz Azərbaycanda alternativ mənbələrdən istehsal olunacaq enerjinin nəqli nəzərdə tutulur. Bütün bu hədəflərə nail olunması üçün nəhəng layihələrin icrası planlaşdırılır. Azərbaycan bu sahədə 2020-ci ildən Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin “Masdar”, Səudiyyə Ərəbistanının “ACWA Power”, Böyük Britaniyanın BP, Avstraliyanın “Fortescue Future Industries”, Çinin “China Gezhouba Group Overseas Investment”, “Total Energies”, ABŞ-in “Nobel Energy”, Çex Respublikasının “A-Z Czech Engineering” və Türkiyənin “Baltech” şirkətləri ilə bərpə olunan enerji layihələri ilə bağlı əməkdaşlığa başlayıb.

Qarabağ və Şərqi Zəngəzur, eləcə də Naxçıvan Muxtar Respublikası “yaşıl enerji zonası” elan olunub. Fransanın “TotalEnergies” şirkəti ilə 250 MvT gücündə və “Nobel Energy” şirkəti ilə Naxçıvanda 400 MvT gücündə günəş elektrik stansiyalarının inşası və istehsal ediləcək elektrik enerjisinin Türkiyəyə ixracı üzrə əməkdaşlıq edilir.

BP, SOCAR və Azərbaycan İnvestisiya Şirkəti tərəfindən Cəbrayıl rayonu ərazisində 240 MvT gücündə “Şəfəq” Günəş Elektrik Stansiyası layihəsi həyata keçirilir. Bundan əlavə, “China Gezhouba Group Overseas Investment” və “Nobel Energy”

Zibili və siqareti کنار yerə atanlar 300-700 AZN cərimələnəcək

Məişət tullantılarının tutumlardan (urnalardan) کنار yerlə atılmasına görə cərimə artırılır.

APA-nın xəbərinə görə, bu, İnzibati Xətalar Məcəlləsinə təklif olunan dəyişikliklə əksini tapıb.

Qüvvədə olan qanuna əsasən, məişət tullantılarının tutumlardan (urnalardan) کنار yerlə atılmasına görə əlli manat məbləğində cərimə edilir.

Layihəyə əsasən, məişət tullantılarının tutumlardan (urnalardan) کنار yerlə atılmasına görə fiziki şəxslər üç yüz manat məbləğində, vəzifəli şəxslər min manat məbləğində, hüquqi şəxslər dörd min manat məbləğində cərimə ediləcək. Nəzərdə tutulmuş xətanın inzibati tənbeh almış şəxs tərəfindən inzibati tənbeh vermə haqqında qərar qüvvəyə mindiyi gündən bir il ərzində təkrar törədilməsinə görə fiziki şəxslər min manat məbləğində, vəzifəli şəxslər min beş yüz manatdan iki min manatadək məbləğdə cərimə edilir, yaxud işin hallarına görə, xətanı törədənin şəxsiyyəti nəzərə alınmaqla, altmış saatdan yüz saatadək ictimai işlər tətbiq olunur, hüquqi şəxslər beş min manatdan yeddi min manatadək məbləğdə cərimə edilir.

Tütün məmulatları tullantılarının da ətraf mühitə atılmasına görə cərimənin məbləği kəskin artırılır.

Tütün məmulatları tullantılarının ətraf mühitə atılmasına görə cərimənin məbləği 50 manatdan 300 manata qaldırılır. Eyni zamanda nəzərdə tutulmuş xətanın inzibati tənbeh almış şəxs tərəfindən inzibati tənbeh vermə haqqında qərar qüvvəyə mindiyi gündən bir il ərzində təkrar törədilməsinə görə 700 manat məbləğində cərimə edilir, yaxud işin hallarına görə, xətanı törədənin şəxsiyyəti nəzərə alınmaqla, 60 saatdan 100 saatadək ictimai işlər tətbiq olunur.

şirkətləri ilə imzalanmış müqavilələr çərçivəsində işğaldan azad olunmuş ərazilərdə günəş elektrik stansiyalarının tikintisi nəzərdə tutulur.

Yaşıl enerji istehsalı sahəsində ən böyük layihələr Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin “Masdar”, Səudiyyə Ərəbistanının “ACWA Power” şirkəti ilə həyata keçirilir. Ötən ilin oktyabrında “Masdar” şirkəti tərəfindən inşa olunmuş 230 MvT-lıq Qaradağ Günəş Elektrik Stansiyası (GES) istismara verilib. Bundan əlavə “Masdar” şirkəti tərəfindən Neftçalanın Bankə qəsəbəsinə 315 MvT-lıq günəş elektrik stansiyası, Biləsuvar da 445 MvT-lıq günəş elektrik stansiyası və Abşeron-Qaradağ rayonları ərazisində 240 MvT-lıq külək elektrik stansiyası layihələrinin icrası ilə bağlı işlər davam etdirilir.

Məlumdur ki, Xəzər dənizinin Azərbaycana məxsus hissəsində külək enerjisinin ümumi texniki potensialı 157 QVt (dayazsulu hövzələrdə 35 QVt və dərinsulu hövzələrdə 122 QVt) səviyyəsində qiymətləndirilir. Ölkədə bərpə olunan enerji sahəsində yeni istehsal güclərinin yaranması və sahəyə özəl, o cümlədən xarici investisiyaların cəlb edilməsi istiqamətində Dünya Bankı Qrupuna daxil olan Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyası ilə “Azərbaycanda dənizdə külək enerjisinin inkişafı üzrə yol xəritəsi” hazırlanıb.

Dənizdə külək enerjisi po-

tensialından istifadə çərçivəsində “Masdar” şirkəti ilə quruda və dənizdə ilkin mərhələdə 4 QVt gücündə, növbəti mərhələdə isə 6 QVt gücündə günəş və külək enerjisi layihələrinin həyata keçirilməsi ilə bağlı razılaşma əldə olunub. Əlavə olaraq “Fortescue Future Industries” şirkəti ilə imzalanmış Azərbaycanda bərpə olunan enerji layihələri və “yaşıl hidrogen”in potensialının öyrənilməsi və inkişafı üzrə birgə əməkdaşlığa dair Çərçivə Müqaviləsi Azərbaycanda bərpə olunan enerji və “yaşıl hidrogen”in istehsalı üzrə ümumi gücü 12 QVt-dək layihələrin araşdırılması və reallaşdırılmasını nəzərdə tutur.

Bütün bu layihələrin ümumi dəyəri on milyardlarla dolları aşır. Yaşıl istiqrazların emissiyası belə layihələrin maliyyələşməsinə təmin edəcək mühüm maliyyə alətinə çevrilə bilər. Dünyanın ən böyük şirkətlərinin iştirak etdiyi layihələr üçün emissiya olunacaq yaşıl istiqrazlara yalnız yerli deyil, xarici şirkətlərin də maraq göstərəcəyi ehtimalı çox böyükdür. Bu baxımdan, Azərbaycanda belə istiqrazların emissiyasına dair qanunvericiliyin mümkün qədər sürətlə hazırlanması ilə yanaşı, onun məhz xarici təcrübəyə əsaslanaraq formalaşdırılması vacibdir. Əks halda, onlara potensial beynəlxalq və xarici maliyyə qurumlarının diqqətini cəlb etmək mümkün olmayacaq.

□ **Dünya SAKİT,**
“Yeni Müsavat”

ABŞ-də kritik prezident seçkisinə bir ay qaldı. Rusiya da daxil, az qala bütün dünya gələn ay - noyabrın 5-də bu fəvqəl dövlətdə keçiriləcək seçkinin nəticələrini gözləyir. Söhbət hər şeydən öncə Üçüncü Dünya Müharibəsi riskinin artıb-artmayacağından gedir.

Maraqlıdır ki, sabiq prezident, ABŞ prezidentliyinə respublikaçı namizəd Donald Tramp demokrat rəqibi Kamala Harrisin qalib gələcəyi təqdirdə dünyanı global fəlakətə sürükləyəcəyini iddia edir. Bu nədir - bir seçki fəndi, ittiham, yoxsa?

Bəs seçkiyə bir ay qalmış rəqiblərin şansları necə görünür? Qalib olma ehtimalı daha çox kimin adı ilə bağlıdır? Qarşıdakı bir ayda Ukrayna cəbhəsində və Yaxın Şərqdəki hərbi konfliktlərdə kardinal dəyişiklik mümkünmü?

Professor Qabil Hüseynlinin sözlərinə görə, Trampın bu çıxışı ilk növbədə demokratlar haqqında seçicilərdə mənfi rəy yaratmağa hesablanıb.

"Bununla özünü dünyada sabitliyin bərqərar olacağına müəllifi kimi göstərmək istəyir. Halbuki dünyada xaos, fəlakət gətirən imperialist qüvvələrdir. Mən bu çıxışlarına görə Trampın qalib gələcəyinə

inanmıram. Çünki o, Ukrayna torpaqlarının Rusiyanın nəzarətində qalması şərti ilə müharibəni dayandırmaq istəyir. Rusiya bütün demokratik dünya üçün qəbul olunmazdır. Tramp özü bu addımı ilə növbəti fəlakəti gətirə bilər. Eyni zamanda elə onun prezidentliyi dövründə Qüds İsrailin paytaxtı kimi tanınıb. Və bununla da Yaxın Şərqdə münaqişə daha da dərinləşib. Həmçinin onun prezidentliyi dövründə İranla da gərginlik artıb".

Politoloq hesab edir ki, Kamala Harrisin tərəfdarları müharibə komandası kimi təqdim olunur, bu qütb Ukraynanın vətən müharibəsini axıra qədər davam etdirmək istəyən qüvvələrdir: "Dünyada fəlakətin olmasının yeganə yolu var. Rusiya qoşunları Ukrayna sərhədlərindən geri çəkilməlidir. Eləcə də Yaxın Şərqdə Şərqi Qüdsün paytaxtı olması şərti ilə Fələstin dövləti yaradılmalıdır. Bu, BMT-nin də qərarıdır və dünyanın bir çox ölkələrinin dəstəklədiyi mövqedir. Əgər Tramp Ukraynada işğala son qoya bilməyəcəksə, müstəqil Fələstin dövlətinin yaranması üçün dəstək verməyəcəksə, elə

Kritik seçkiyə bir ay qalmış... dünya buna hazırlaşır

Siyasi şərhçi: "Tramp isə qalib gələrsə, ən azından faciələrin artmamasına nail ola bilər"

onun prezidentlik dövründə də münaqişə zonalarında eskalasiyalar davam edəcək".

Siyasi ekspert Fuad Əli

yev isə Trampın qalib gələcəyini bildirir. Onun fikrincə, Qərbin bu dəstəyi ilə Ukrayna onsuz da yaxın perspektivdə torpaqlarını geri qaytara bil-

məyəcək: "Artıq Kiyev də, NATO-da başa düşürlər ki, hazırkı hərbi əməliyyatlar nəticəsində Ukrayna itirdiyi 20 faiz ərazini geri qaytarmaq

gücündə deyil. Belə bir sürünən müharibə yalnız qurbanlar deməkdir. Tramp isə qalib gələrsə, ən azından bu faciələrin artmamasına nail ola bilər. O, çox pragmatik siyasətçidir. Bundan əvvəl prezident olduğu dövrdə də Ağ Ev ayrı-ayrı ölkələrin daxili işlərinə müdaxilə etməyib, ölkəsinin sosial-iqtisadi məsələləri ilə məşğul olub. Ümumiyyətlə, respublikaçılar demokratlardan fərqli olaraq dünyada idarə olunan xaos yaymırlar. O baxımdan ümid edərəm ki, Tramp yenidən prezident seçilərsə, Ukraynada gərginlik azalacaq, yaxın Şərqdə ən azı kövrək sabitlik əldə olunaçaq, eləcə də Avropa Birliyi ölkələri ABŞ-nin iqtisadi təzyiqlərindən bir qədər azad olacaqlar.

Ukrayna müharibəsi Avropa Birliyini ABŞ-dən asılı vəziyyətə salıb. Tramp isə dünyanın nəzarətdən çıxan beynəlxalq münasibətlərini sahmana salmaq istəyir".

□ **Sahənə RƏHİMLİ,**
Musavat.com

Yeni Kaledoniyalı Siyasi Məbuslara Dəstək Cəbhəsi Bakı Təşəbbüs Qrupuna təşəkkür edib

Yeni Kaledoniyalı Siyasi Məbuslara Dəstək Cəbhəsi bəyanat yayıb.

APA-nın xəbərinə görə, bəyanatda deyilir:

"Fransa koloniyasında həbsdə olan fəalları dəstəkləmək üçün müxtəlif həmrəylik aksiyalarının davamı olaraq və 20 sentyabr 2024-cü ildə Lyon Məhkəməsində başlayan silsilə dindirmələrə cavab olaraq Fransanın müxtəlif şəhərlərində, Kataloniyada, Sakit okean hövzəsində, eləcə də Antil adalarında həmrəylik ifadə edən qardaş və bacılara Yeni Kaledoniyalı Siyasi Məbuslara Dəstək Cəbhəsi öz təşəkkürünü ifadə edir.

Kollektivimiz bir neçə ay ərzində məlumatlılığın artırılması və informasiya məkanlarının təşkilinə qoyulan səylər çərçivəsində "Kanak Həmrəyliyi" kollektivi və Fransanın Kanak hərəkatı tərəfindən görülməli mühüm işləri yüksək qiymətləndirir.

Xüsusilə işimizin qurulmasında mühüm dəstəyə görə Solidarita Assosiasiyasına və EH Bai-yə, eləcə də siyasi məbus ailələrinə göstərdiyi dəstəyə görə Bakı Təşəbbüs Qrupuna təşəkkürümüzü bildiririk".

Polkovnik-leytenant bilib pul verdilər, bərbər çıxdı

Azərbaycanda bərbər özünü polkovnik-leytenant kimi təqdim edərək dələduzluq etməkdə ittiham olunur.

Musavat.com qafqazinfo-ya istinadən xəbər verir ki, 41 yaşlı Samir Nəsimov 13 nəfərə yaxşı qazanc vəd edərək onları aldadıb.

Bu işin istintaqı Bakı Şəhər Baş Polis İdarəsində aparılıb. Təqsirləndirilən şəxs zərərçəkmişlərlə razılığa gələ bilmədiyini üçün sözügedən İdarənin müstəntiqinin vəsatəti əsasında həbs edilib.

Yasamalda bərbər işləyən Samir Nəsimov zərərçəkmişlərin hamısını eyni cür aldadıb. O, özünü nüfuzlu şəxs və doğrduğu Gəncə şəhərində etibarlı ticarət əlaqələri olan biri kimi tanıdıb. Zərərçəkmişlərə deyib ki, Bakıdan daha ucuz qiymətə mobil telefonlar və qızıl-zinət əşyalarını Gəncədə "əl krediti" formasında sata-

caq, nəticədə yaxşı qazanc əldə edəcəklər.

Ona inanıb pul verənlərin bəziləri bərbər işlədiyi salonun müştəriləri, bəziləri isə paytaxtda qızıl-zinət əşyaları satan ticarət mərkəzində işləyənlərdir.

Maraqlıdır ki, Samir öz sevgilisini və onun rəfiqəsini də aldadıb. Evlənmək üz-

rə olduğu qadına və rəfiqəsinə Müdafiə Nazirliyində yüksək vəzifədə çalışdığını, polkovnik-leytenant rütbəsi daşdığını bildirib. Rəfiqələr istintaqda deyiblər ki, Samirin yaşadığı eve gediblər və otaqlarda hərbi formalar görüblər. Bundan sonra daha çox inam yaranıb. Nəticədə Samir sevgilisinin 25

min manatlıq, onun Moskva Univermagında işləyən rəfiqəsinin isə 36 min manatlıq qızılını ələ keçirib. Onlar istintaq vaxtı üzlaşmədə Samirin əməllərini üzünə deyərək onu ifşa ediblər.

İttihamda yazılıb ki, iş üzrə 13 zərərçəkmiş ümumilikdə 500 min manata yaxın ziyan dəyib.

Dünyanın diqqəti Yaxın Şərqdə ikən, Rusiya ordusu Ukraynanın Donetsk vilayətindəki kiçik Uqledar şəhərini uzun müddətdən sonra və böyük itkilərlə də olsa işğal edə bilib. Bu, Ukrayna tərəfi üçün nə deməkdir? Bundan sonra cəbhədə döyüşlərin xarakteri necə dəyişə bilər? Ukrayna rəhbərliyinin taktiki planına ciddi düzəlişlər mümkündürmü? Yaxın Şərqdəki dramatik hadisələr fonunda danışıqlar uzaqlaşır, yoxsa yaxınlaşır?

Britaniyanın sabiq müdafiə naziri Robert Ben Uollesə görə, reallıq ondan ibarətdir ki, Qərbin Ukraynaya mərhələli yardım siyasəti nəticə vermir: "Putin özünküləri "ətçəkən"ə göndərirkən, Ukrayna məsələsində axsaddığımızı, "kütlə" içində gizlədiyimizi, uzun-uzadı fikirləşdiyimizi görür. Putinin iki kozırı var. Birincisi, daxili üsyandan sığortalandığını bilib Rusiya vətəndaşlarını hissə-hissə ölümə göndərmək. İkincisi, biz "Putin uğursuzluğa düşər olmalı, Ukrayna qalib gəlməlidir" deyəndə buna inanmadığımızı inanır".

Uolles əmindir ki, Putinin səhvə olduğunu sübut etməyin birçə yolu var və bu, "liderlik, qeyri-populyar qərarlar və risk" tələb edir: "Ukrayna qalib gələ bilər, lakin Putin uğursuzluğa düşər ola bilər və olmalıdır. Gələcəyimiz üçün".

Onun sözlərinə görə, ilk növbədə Ukraynanın tam səfərbərliyi lazımdır və Qərb səfərbər olunanların hazırlığına kömək etməlidir. "Biz Ukrayna ordusuna təlim keçmək və ona kömək üçün qoşun göndərməliyik. Döyüşmək üçün yox, arxa əşelonlara hamımızın göndərdiyimiz texnikanın istismarına kömək etmək üçün. Qoşunlar həmçinin yaraqların müalicəsinə dəstək ola bilərdi", - sabiq nazir vurğulayıb.

Rusiyanın "Komsomolskaya Pravda" radiostansiyasının aparıcısı İvan Pankin isə Ukraynada hərbi əməliyyatları tez bir zamanda dayandırmağa çağırıb. "Bu, mümkün qədər tez başa çatmalıdır. Geri çəkilmək mənasında yox, tez bitirmək anlamında. "Hələ başlamamış" deməyin. Bitirmək vaxtdır. Əks halda, bu, yaxşı heç nəyə gətirməyəcək. Sadəcə "Müharibəyə yox!" deyə qışqırmaq istəyirəm. Amma kime yazmaq, kime müraciət etmək (məlum deyil)", - Pankin əlavə edib.

Yeni ki, zaman Rusiyaya işləmir...

Bu da diqqətçəkicidir ki, NATO-nun yeni Baş katibi Mark Rütte xaricə ilk səfərini Kiyevə edib və prezident Vladimir Zelenski ilə görüşüb.

Siyasi şərhçi Heydər Oğuz "Yeni Müsavat"a deyib ki, əslində Ukrayna-Rusiya və İsrail-İran müharibəsi bir-birinə bağlı iki qaba bən-zəyir: "Necə ki, birləşmiş qab-

NATO-nun yeni rəhbəri ilk səfərini Kiyevə etdi - təfərrüat

"Zaman kimə işləyir" sualı gündəmə qayıdır

lar sabit halda dayananda su hər iki tərəfdə eyni səviyyədə qalır, amma qablardan birini aşağı endirəndə su digər qabdan o birinə axır və beləcə, qablardan birində su azalır, digərində isə artır, ABŞ-in diqqəti də bunun kimidir. İsrail-İran müharibəsinə nə qədər çox diqqət ayırırsa, istər-istəməz Ukraynaya diqqət bir o qədər azalır. Bu tendensiya HƏMAS-ın ötən il 7 oktyabrda həyata keçirdiyi "Əqsa tufanı" əməliyyatından sonra da baş verdi, indi də eyni proseslərin yaşanacağı gözlənilir. Xatırladı ki, "Əqsa tufanı"ndan sonra ABŞ-in İsrailə daha çox diqqət ayırması Ukraynaya hərbi yardımların bir neçə ay dayanmasına səbəb oldu. Çünki ABŞ-dakı yəhudi lobbisi dövrüyyəyə girdi və super gücün hərbi yardım potensialından aslan payı istədi. Nəticədə ABŞ iki tərəfi də eyni səviyyədə silahlandırma bilmədiyindən İsrailə daha çox önəm verməyə başladı. Məhz həmin dövrdə Rusiyanın Ukraynaya hücumlarını artırması Kiyevi çətin vəziyyətə saldı. Ukraynanın müqavimət gücü zəiflədi və o, hərbi moral baxımından çökdü. Bütün müharibələrdə qələbənin əsas rəhninin psixoloji üstünlük olduğunu nəzərə alsaq, Ukraynanın yaşadığı bu sarsıntının ciddi mənfi nəticələrə aparacağına şübhə yox idi və bu da baş verdi. Həmin dövrdən indiyədək Ukrayna prezidenti Vladimir Zelenskinin ABŞ və müttəfiqlərindən daha çox dəstək almaq səyləri də nəticə vermir. ABŞ və Qərb dövlətləri

Ukraynaya ayırdıqları silah-sursatı belə vaxtında çatdırmır, Kiyevin həm psixoloji, həm də hərbi üstünlüyünü bərpa etməsinə çalışmırlar. Rəsmi Kiyevin gözləntiləri isə daha böyükdür. Zelenski açıq şəkildə Qərbdən İsrailə verdikləri təhlükəsizlik qarantiyası istəyir, ona edilən hava hücumlarının digər NATO ölkələrinin də köməkliliyi ilə dəf etməyi planlaşdırır. NATO ölkələri isə ona nəinki bu dəstəyi, hətta Qərb silahlarından Rusiyanın dərinliyinə vurmaq ıcazəsi vermək istəmir".

Heydər Oğuz bildirib ki, NATO ölkələri bu mövqelərini rus təhlükəsi ilə izah edirlər: "Çünki Zelenskinin istədiyi yardımın göstərilməsi savaşı lokal səviyyədə çıxarıb NATO-Rusiya savaşına çevirilə bilər. Bu perspektiv Rusiyanın konvensional savaşda tamamilə məğlubiyyətə anlamına gəldiyindən Moskvanın nüvə silahlarından istifadəsini tətikləmiş olar. ABŞ və Qərb dövlətləri isə hər iki tərəfə həyati zərər vuracağı gözlənilən nüvə savaşını istəməzlər. Onlara sadəcə Rusiyanı tükəndirmə savaşını lazımdır və bunu Ukraynanın hansısa bölgələrinin tamamilə itirilməsi halında da aparmaq mümkündür".

Heydər Oğuz öz fikrinə örnək olaraq Əfqanıstan müharibəsini misal göstərdi: "Bilirsiniz ki, SSRİ 1979-cu ildə Əfqanıstanın bütün ərazilərini almışdı. Amma bu, onun Əfqanıstanda məğlubiyyətdən qaçmasını təmin etmədi. Əksinə, ABŞ və Qərb dövlətləri

Bir tərəfdən Ukrayna əsgərlərinin hərbi əməliyyatlarında öldüyünü, digər tərəfdən isə Avropaya sığınanların sayı artdığını xatırladan siyasi şərhçinin fikrincə, rəsmi hesabatlar müharibədən əvvəl Ukraynada təxminən 40 milyon əhali yaşadığını göstərirdi: "Müharibənin başlanması ilə milyonlarla ukraynalı ölkədən qaçdı. Polşa sərhəd mühafizəsinin rəsmi iddiasına inansaq, 2023-cü ilin ortalarına qədər 12 milyon ukraynalı ölkəni tərk edib Polşaya keçmişdi. Onların 80%-i qadın və uşaq olsa da, əsgərlik yaşına çatmayanların da ölkədən qaçdığı və ya qaçmağa çalışdığı bilinir. O dövrdən indiyədək Ukraynadan qaçanları da hesaba qatsaq, belə anlaşılar ki, hazırda ölkədə 27 milyon, bəlkə də daha az insan yaşayır. Onlar arasında müharibəyə yarasız yaşlıların da sayı az deyil. Getdikcə əli silah tutan əhalinin sayının azalması Ukraynanın konvensional müharibə aparmasına imkan vermir. Vəziyyətdən çıxmaq üçün hansısa yeni taktikalar və silahlar lazımdır. Ukrayna prezidenti Zelenski bunun ən optimal həll yolunu ölkəsinə verilən uzaqmənzilli silahların Rusiyanın dərinliklərində istifadəsində görür. ABŞ isə bu fikrə müsbət yanaşmır. Bu isə o deməkdir ki, Vaşinqtonda Ukraynanın asimmetrik müharibə aparmasının daha effektiv olacağını düşünürlər".

Heydər Oğuzun fikrincə, NATO-nun yeni Baş katibi Mark Rütte Ukrayna səfəri çərçivəsində Zelenski ilə bu məsələləri müzakirə edib: "Bəzi dostlarımızın acığına gəlsə də, mən arzularımı yox, həqiqəti söyləyəcəyəm. Zelenski ABŞ-a son səfərində hətta Ukraynanın ən ciddi dəstəkçisi olan Demokrat hökuməti də özünün "Qələbə planı"na inandırma bilmədi. Üzünə açıq deməsələr də, onunla münasibətdə göstərilən tövrlər və planın açıq şəkildə geri çevrilməsi ABŞ və NATO ölkələrinin asimmetrik savaşda daha çox üstünlük verdiklərinə işarədir. Ruttenin NATO-nun Baş katibliyi vəzifəsinə gətirilməsi isə Zelenski hökuməti üçün başqa təhlükədən xəbər verir. Məlum olduğu kimi, Rütte ABŞ prezidentiyyəsinə namizəd Trampa yaxınlığı ilə seçilən, onun nəb-

zini tutmağı bacaran şəxs kimi tanınır. Hətta Tramp hakimiyyətinin ilk illərində onu NATO-dan çıxmaq təşəbbüsündən yayındıran şəxsin də Rutte olduğu bildirilir. Trampa təsir gücü bu qədər yüksək olan şəxsin NATO-nun başına gətirilməsi ABŞ-da bir aydan sonra başa çatacaq prezident seçkilərinin qalibinin kim olacağı barədə ipuçları verir. Trampın isə Ukrayna savaşına barədə fikirləri bəllidir. O, Ukraynanın ərazi güzəşti hesabına müharibəni bitirmək istəyəcəyini açıq şəkildə ifadə edir. Ruttenin Zelenski ilə görüşdə səsləndirdiyi bir fikir də ABŞ-da Trampın hakimiyyətə gələcəyi ehtimalını gücləndirir. Məlumatla görə, o, Zelenskiyə deyib ki, "noyabrda kimin prezident seçilməsindən asılı olmayaraq, alyansın ən güclü üzvü olan ABŞ-la birlikdə işləyə biləcəyinə əmindir və seçkilərin nəticələri Ukraynanın öz mövqeyini qoruyub saxlamaq səylərində dönüş nöqtəsi kimi qiymətləndirilir". Məlumdur ki, Zelenskinin əsas xofu Trampa bağlıdır və NATO katibi bu sözlərlə ona sanki "narahat olma, Trampa da dil tapanıq" mesajını çatdırıb".

Heydər Oğuzun fikrincə, Trampın Ukrayna-Rusiya savaşına barədə təsəvvürləri də Kiyev üçün planlaşdırıldığını düşündüyü asimmetrik savaş strategiyasına zidd deyil, əksinə tamamilə bu təsəvvürlərlə üst-üstə düşür: "Qisası, mən gələn ildən etibarən Ukraynanın Əfqanıstanlaşdırılacağından ehtiyatlanıram. Amma bu strategiya belə, Rusiyanı məğlubiyyətdən xilas etməyəcək, sadəcə müharibənin xarakterini dəyişdirib daha da uzadacaq. Görünür, Rutte "müharibədə dönüş" deyərək bunu nəzərdə tutur".

Heydər Oğuzun fikrincə, Trampın yəhudi lobbisi ilə yaxın əlaqələri və İsrailə münasibəti onun hakimiyyətə gələcəyi təqdirdə yəhudi dövlətinin qələbəsinə daha çox diqqət ayracağını göstərir: "Bu isə nəticə etibarilə Ukraynaya hərbi dəstəyin yenidən azalacağına işarədir. Böyük ehtimalla, yaxın tarixdə Ukraynanın əlindəki silahlar asimmetrik müharibə aparmağa çatacaq. Ukraynanın özünün istehsal etdiyi və edəcəyi dronlar bu asimmetrik savaşın əsas döyüş alətləri olacaq".

Uqledara gəlincə, Heydər Oğuzun fikrincə, bu qəsəbə və rayon miqyasca balaca olsa da, böyük strateji əhəmiyyətə malik idi: "Çünki Ukraynanın şimali ilə cənubunu, həmçinin qərblə şərqini birləşdirən texizat xətləri bu bölgədə birləşirdi. Sözsüz ki, Uqledanın rusların əlinə keçməsi Ukrayna üçün ciddi itkidir. Amma bu itki asimmetrik savaşın davam etdirməyə maneə yaratmır. Bir sözlə, bütün oxlar Ukraynanın yaxın zamanlarda Əfqanıstanlaşacağını göstərir".

✉ **Elsən MƏMMƏDƏLİYEV,**
"Yeni Müsavat"

Oktabrın 1-də ABŞ-ın sabiq prezidenti Cimmi Karter 100 illik yubileyini qeyd edib. Yaşı bir əsrə çatan ilk ABŞ prezidenti kimi tarixə düşüb.

Onun uzun ömür sürməsinin səbəbini həkimlər və qocalıq üzrə mütəxəssislər (gerontoloqlar) izah etməyə çalışıblar. Gerontoloqlara görə, Karterin heyretəmiz uzunömürlü olmasının ilk səbəbi onun qətiyyəti və işini sevməsi ilə bağlıdır. Bildirilir ki, prezidentlikdən getdikdən sonra siyasətçi xeyriyyə fondunda könüllü qismində işləyib. Cənubi Kaliforniya Universitetindən gerontologiya professoru Valter Lonqo hesab edir ki, başqalarına kömək etmək yaşamaq istəyindən xəbər verir.

Karter hətta qocalıqda da daim yeni nə işə öyrəndi ki, bu da gerontoloqların fikrincə, ömrü uzatmağa kömək edir. Siyasi karyerasını bitirdikdən sonra Karter həyat yoldaşı ilə birlikdə xeyriyyə fondu təsis etmişdi. Bundan başqa, keçmiş prezident bir neçə kitab yazıb və 62 yaşında xizək sürməyi öyrənib.

Uğurlu evlilik və güclü ailə də Karterin uzunömürlü olmasının səbəblərindən biri kimi göstərilir. O, həyat yoldaşı ilə 77 il birlikdə yaşayıb. Rozalin Karter 2023-cü ilin noyabrında vəfat edəndə keçmiş prezident xanımının "bütün nailiyyətlərdə bərabər tərəfdaş olduğunu, lazım olduqda ona müdrik məsləhət və dəstək verdiyini" söyləyib.

Mütəxəssislər Karterin uzunömürlü olmasının digər səbəbi kimi daimi fiziki aktivliyi qeyd ediblər. O, 80 yaşına qədər müntəzəm olaraq qaçıb, sonra isə dizindəki problemlərə görə yeriməyə və üzümə keçib. Bundan əlavə, o, həyat yoldaşı ilə birlikdə velosiped sürürdü. Cənubi Kaliforniya Universitetinin gerontoloqu Hovard Fridman hesab edir ki, əslində yaşlı vaxtda idman etmək elə də vacib deyil. Bunu məsələn, bağçada işləməklə və ya sadəcə, gəzməklə də əvəzləmək olar.

Öz növbəsində Boston Universitetindən gerontoloq Tomas Perls əmindir ki, ekstrovertlər daha uzun yaşayırlar, çünki onlar daha yaxşı koqnitiv funksiyaya malikdirlər və həmişə yaxşı əhval-ruhiyyədedirlər. Sabiq prezidenti tanıyan alim bildirib ki, o, çox ünsiyyətçi, müsbət enerji saçan insandır. O, həmçinin Karterin uzunömürlülüğünün daha bir səbəbi kimi onun əqli sabitliyini qeyd edib. Bildirib ki, keçmiş prezident 2015-ci ildə xərcəng xəstəliyinə tutulduğunu öyrəndikdən sonra depressiyaya düşməyib, həmçinin arvadının itkisinə səbirle dözüb. Nəhayət, Karterin uzunömürlü olmasının son səbəbi kimi onun inancılı olması göstərilir. O əmindir ki, din-

"Kim ki 100 il yaşamasa..."

Azərbaycanda uzunömürlülüğün şərtləri

Ekspertlər hesab edir ki, qidalanmanın, aktiv həyat tərzinin, ünsiyyətin rolu çox böyükdür və...

darlıq, Allaha inam sabiq prezidentə stressli vəziyyətlərdən daha asan çıxmağa kömək edib.

Bes uzunömürlülükdə genetik faktor? Onun rolu nə qədərdir? Ümumiyyətlə, müasir gərgin və stressli dünyada, üstəgəl, təmiz su, təmiz hava və təmiz qida problemləri fonunda uzunömürlü olmaq mümkünmü? Şair demiş, doğrudanmı "kim ki, 100 il yaşamasa, günah onun özündədir"? Azərbaycanda sadalanan şərtlərin neçəsi var?

Tanınmış həkim, tibb üzrə elmlər doktoru Adil Qeybullayev mövzu ilə bağlı "Yeni Məşavət"ə deyib ki, uzunömürlülüğün sirləri çoxdur: "Birincisi, genetikaya bağlıdır. İnsanın genetikası nə qədər sağlam olarsa, onun xəstəliyə tutulma ehtimalı o qədər aşağı olur. Əlbəttə, məmnunluq yaşayan, mərhəmət hissi ilə yaşayan insanların, qisas hissindən uzaq olan insanların daxilində bir sabitlik, tarazlıq olur, onlar güclü stress yaşamırlar. Bunun özü də həyatı proseslərin sabit getməsinə kömək edir. Bu amillərin rolu çoxdur. Düzgün qidalanmanın, aktiv həyat tərzinin, bundan başqa münasibət sisteminin, ünsiyyətin rolu çox böyükdür".

Qeyd edək ki, uzunömürlü yaş 90-dan yuxarı olan insanlar hesab olunur. Eyni zamanda, uzunömürlülüğün orta yaşı 115 ildir və alimlər hələ də mütləq nəzəri həddi 125 yaş olaraq qoyurlar.

Alimlər insan sağlamlığı və uzunömürlülüğünün bir

çox səbəblərdən asılı olduğunu bildirirlər. Uzunömürlülük üçün ən vacib amillər bunlardır: genetik; həyat təzi (o cümlədən qidalanma, fiziki fəaliyyət və psixoloji rejim, pis və yaxşı vərdişlər); ekologiya və ətraf mühitin vəziyyəti; ölkənin səhiyyəsi.

Elm adamları hər bir faktorun təsirinin nə qədər faizlə ifadə olunduğuna dair konsensusa hələ gəlməyiblər. Məsələn, müxtəlif hesablamalara görə, genetik faktor 8%-dən 30%-ə qədər təyin edilir və burada həyat tərzinin önemi 60%-ə çatır. Anlamaq lazımdır ki, bu amillər bir-birinə zidd deyil, əksinə tamamlayırlar və artırır. Məsələn, işlənmiş qazların təsirindən genetik olaraq azaldılmış qorunma haqqında bilməklə, sənaye metropolunda yaşamağı seçməyəcəksiniz və bununla da sağlam uzunömürlülük şansınızı artıracaqsınız. Yaxud bədəninizi təmizləməyin. MyDetox DNT testindən istifadə edərək bədəninizi detoksifikasiya sisteminin bu və digər xüsusiyyətləri haqqında öyrənmə bilərsiniz. Təbii uzunömürlülüğü nə təsir edir?

Daha əvvəl sadaladığımız dörd əsas uzunömürlülük faktorundan yalnız genetik xüsusiyyətlər idarəolunmaz amillər hesab olunur. Qalan üçü dəyişdirilə bilər və dəyişdirilməlidir.

Məsələn, Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı ömrün qısalmasına əhəmiyyətli dərəcədə təsir edən ən ciddi xəstəliklərin səbəblərini siyahısını tərtib edib. Onların sayı 9-dur: hipertoniya, piylənmə, yüksək xolesterol səviyyələri, fiziki fəaliyyətin olmaması, pis vərdişlər (siqaret, alkoqol), narkotik istifadəsi,

qorunmayan cinsi əlaqə, suyun keyfiyyətsizliyi, çirklənmiş hava.

İnsanları daha çox genetik faktorlar maraqlandırır. İnsan DNT-si sağlamlığa və uzunömürlülük potensialına təsir edən bir çox gen ehtiva edir. Hər tərəfli DNT testi (məsələn, MyExpert) bu doqquz səbəbə qarşı nə qədər həssas olduğunuzu dəqiq göstərir. Yüksək qan təzyiqi və ya çəki artımına meyl, alkoqol mübadiləsinin pozulması və ya ateroskleroz riski mümkün qədər erkən müəyyən edilməsi vacib olan irsi amillərdir. Axi, genetik profil yaşla dəyişmir və körpənin müəyyən bir xəstəliyə tutulma riski olduğu aşkar edilərsə, o, "böyüməyəcək". Ancaq bu barədə bilik həyat tərzinizi, pəhrizinizi tənzimləməyə və xəstəliyin inkişafının qarşısını almağa imkan verəcək. Beləliklə, uzunömürlülük genləri həqiqətən mövcuddurmu, yoxsa uzunömürlülüğün səbəblərini həyat tərzində və pəhrizdə axtarmaq lazımdır? Alimlərin bu mövzuda araşdırmaları və mübahisələri uzun illərdir ki, dayanmır. Bir tərəfdən, sağlam qidalanma prinsiplərinə riayət edilməsinin ölüm halla-

rını 15% azaltdığını göstərən araşdırmalar var. Bu qənaətdə 15 il ərzində heç vaxt xərcəng xəstəliyindən, ürək-damar sistemi və ya qaraciyər xəstəliklərindən əziyyət çəkməyən 36,6 min kişi və 42,9 min qadının qidalanmasını və həyat tərzini tədqiq edən Qlobal Sağlamlıq və Tibb üzrə Milli Mərkəzin alimləri gəlib.

Artıq uzunömürlülüğün əsas amillərini qeyd etdik. Bu, ilk növbədə, qidalanma və həyat tərzindən asılıdır. Məqsədiniz uzunömürlülər siyahısında olmaqdırsa, ilk olaraq balanslaşdırılmış pəhriz yeyilməlidir. Aralıq dənizə bənzər bir pəhriz seçilməlidir (balıq və dəniz məhsulları, otlar, tərəvəzlərlə zəngindir), təqribən 50% tərəvəz və orta hesabla 25% protein, yüngül karbohidratlar olmalıdır. Eləcə də fiziki aktivlik önəmlidir. Olimpiya rekordları üçün say göstərməyə gerek yoxdur, ancaq bədəni müntəzəm olaraq aerobik məşqlər edilməlidir. İnsan ömrünün daha bir neçə amili nəzərdən keçirilməlidir: düzgün yuxu və istirahət; bütün ehtiyat tədbirləri ilə günəş vannası qəbul etmək (bu barədə daha çox bloqumuzda oxuyun - fotoqocal-

ma haqqında məqalə); psixoloji rahatlıq və sağlamlıq. Xroniki stress və mənfi emosiyalardan qaçmağa çalışmaq lazımdır, şəxsiyyətlərarası münasibətlər və sosial inteqrasiya. İnsan kollektiv bir varlıqdır, ona görə də ailə, dostlarla müntəzəm görüşlər və xoş sosial mühit qaydaya çevrilməlidir. Xeyriyyəçilik və könüllülük məşğul olmaq da faydalıdır. Yaş artdıqca beynin mürəkkəb problemləri həll etmək qabiliyyəti tez-tez pisləşir ki, bu da tək-cə həyat keyfiyyətini azaldır və ümumi enerji tonuna təsir etmir, həm də xəstəliklərin inkişafına səbəb ola bilər. Neyrobikaya diqqət yetirin - beyni inkişaf etdirən və fəaliyyətini qoruyan fiziki və idrak məşqləri edilməlidir.

İntizam. Qərribə səslənir, lakin çox vaxt yaxşı fiziki forma və sabit çəki saxlayan yüksək məsuliyyətli və özünü təşkil edən insanlardır, bu da bir çox sağlamlıq problemlərindən qaçınmaq deməkdir.

Tibb tədqiqatçılarının fikrincə, üreyin ömrü 150 il, böyrəklərin ömrü 150-200 ildir, beyin təxminən eyni vaxtda işləyə bilər, qaraciyər isə asanlıqla 600 il yaşaya bilər. Elə isə gəlin bu resurslardan düzgün istifadə edək.

□ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Məşavət"

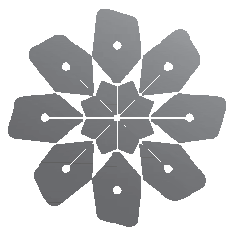

Oktyabrın 5-6-da güclü geomaqnit qasırğası olacaq

Günəşdə aktiv oblastlarda baş verən güclü alışmalar hesabına oktyabrın 5-6-da Yerda güclü geomaqnit qasırğası baş verəcək. Bakı Dövlət Universitetinin (BDU) Fizika fakültəsinin Astrofizika kafedrasından APA-ya verilən xəbərə görə, Günəş aktivliyinin artması hesabına M sinif (R1-R2-minor-radiodalgaların yayılmasını zəif əngəlləyə bilən) alışmaların, eyni zamanda X(R3-güclü) alışmaların olacağı proqnozlaşdırılır.

4 oktyabr gündüz saat 12 radələrindən başlayaraq 6 oktyabr da daxil olmaqla Yer geomaqnit sahəsində qasırğalar müşahidə olunacaq.

5-6 oktyabr tarixlərində günün əksər hissəsində baş verəcək geomaqnit qasırğalar G3 (güclü) səviyyədə baş verəcək. 6 oktyabrdan etibarən geomaqnit qasırğasının zəifləyəcəyi, fon səviyyəsinə düşəcəyi proqnozlaşdırılır.

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Azad sahibkarlığın və liberal iqtisadiyyatın təşviqi

Azərbaycan hökuməti Dünya Bankının yeni tərtib etməyə başladığı "Business Ready" hesabatında yaxşı mövqe tutmaq üçün bir neçə istiqamətdə işlər aparır. Bunlardan biri də biznesin müflisləşməsi sahəsini əhatə edir. Dünya Bankı hesabatına hazırlıqla bağlı yaradılmış Biznes mühiti və beynəlxalq reytinglər üzrə Komissiya "Biznesin müflisləşməsi" işçi qrupuna Ədliyyə Nazirliyi rəhbərlik edir.

Nazirlik bu il ərzində çoxsaylı maraqlı tərəflərlə görüş-müzakirələr təşkil edib. Auditorlar Palatasının dəstəyi ilə auditorlarla keçirilən görüşdə işçi Qrupun rəhbəri, Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin hakimi Ramin Qaraqurbanlı və işçi Qrupun üzvləri tərəfindən auditorlara sahibkarlıq subyektlərinin sağlamlaşdırılması və müflisləşməsi prosesində əmlakların qiymətləndirilməsi ilə bağlı auditorların rolu barədə məlumatlar verilib, bu sahədə aparılan islahatlar və yeniliklər dinlənilib, onları maraqlandıran suallar cavablandırılıb və müvafiq sahədə yeni qanunvericiliyin müddəaları onların diqqətinə çatdırılıb.

Rəsmi məlumata görə, biznesin müflisləşməsi prosesinin müasir dövrün tələblərinə uyğun yeni mexanizmlər əsasında tənzimlənməsini təmin etmək məqsədilə ötən müddət ərzində işçi qrupu beynəlxalq ekspertlər cəlb etməklə "Sağlamlaşdırma və müflisləşmə haqqında" yeni qanun layihəsinin ilkin variantını hazırlayıb.

İqtisadçı-ekspert Rəşad Həsənov hesab edir ki, Azərbaycanda biznesin müflisləşməsi ilə bağlı vəziyyəti birmənalı qiymətləndirmək mümkün deyil: "Burada prosesin verəcəyi mənfi və müsbət nəticələrin ciddi qiymətləndirilməsinə ehtiyac var. Ümumiyyətlə, biznesin müflisləşməsi sahəsində Azərbaycanda hüquqi problemlər var və bu, uzun illərdir beynəlxalq təşkilatlarla hökumət arasında müzakirələrin mövzusu olaraq qalır. Xüsusilə Dünya Bankı bu məsələdə aktivdir. Lakin asan müflisləşmənin Azərbaycanda nə qədər müsbət effekt verəcəyi, nə qədər adekvat olduğu mübahisəlidir. Çünki burada ciddi institusional inkişafa ehtiyac var. Bu, ilk növbədə məhkəmələrə aiddir. Bildiyiniz kimi, Azərbaycanda məhkəmələrin müstəqil olmaması problemi var. Bu halda məhkəmələrin ədalətli qərar qəbulu faktiki olaraq mümkün olmur. İkinci məsələ biznesdir. Biznes ölkəmizdə nə qədər şəffaf fəaliyyət göstərir? Şəffaf olmanın variantını hazırlayıb.

İqtisadiyyat

ÜSAVAT
N 181 (8554) 5 oktyabr 2024

Azərbaycanda biznesin müflisləşməsi - yeni qanun nəyi dəyişəcək...

Ekspert: "Mövcud şərtlər altında müflisləşmənin asanlaşdırılması ciddi fəsadlara gətirib çıxara bilər"

qanuni yollardan istifadəyə maraq göstərəcəkm? Nəhayət, biznes mühitinin özü heç də azad deyil. Belə bir şərtlər altında müflisləşmənin asanlaşdırılması ciddi fəsadlara gətirib çıxara bilər: hansısa qruplar biznes subyekti yaradıb, insanlardan vəsaitlər cəlb edər, daha sonra müflisləşmə yolu ilə onları qaytarmaqdan yayınar, yaxud prosesi gecikdirər bilər. Buna görə də düşünürəm ki, müflisləşmə qanunvericiliyinin asanlaşdırılması digər sahələrdəki problemlərin aradan qaldırılması ilə müşayiət olunmalıdır. Əks halda, prosesdən nə biznes, nə də adi vətəndaşlar bəhrələnmə biləcəklər".

Hüquqşünas, "Müflisləşmə və iflas haqqında" yeni qanunun hazırlanması üzrə işçi qrupun üzvü Əkrəm Həsənovun sözlərinə görə, Azərbaycanda heç mövcud qanun da işləmir: "Hazırda qüvvədə olan qanunun təkmləşmə ehtiyacı böyük olsa da, hətta oradakı müddəalar belə icra olunmur. Biznes subyekti o zaman müflisləşir ki, onun borcu aktivlərindən çox olur. Belə olduqda, kommersiya məhkəməsinə maliyyə sənədlərini təqdim edib, müflis elan olunmasını istəməlidir. Bu, onun borcudur. Xarici ölkələrdə bunu etməyənlərə hətta cinayət məsuliyyəti nəzərdə tutulur. Bizdə

isə belə deyil. Biznes subyekti məhkəməyə müraciət edir ki, müflisəm. Kreditorlar gəlirlər, etiraz edirlər, məhkəmə onu müflis elan etmir. Çünki müflis elan olunan biznes subyektinin, o cümlədən bankın əmlakı satılaraq onun kreditorları arasında mütənəsisib qaydada bölünməlidir. Bir misalla izah edim: totalım ki, bir şirkətdir, onun müxtəlif şəxslərə 10 milyon manat borcu var, amma bütün əmlakının dəyəri 400 min manatdır. Bu halda müflisləşmə rəsmiləşdirilsə, əmlak satılıb mütənəsisib qaydada hamıya ödənməlidir. Bizdə buna yol verməmək, iri kreditorların maraqlarını təmin etmək

üçün müflisləşmənin rəsmiləşməsinə imkan vermir. Nəticədə arxalı kreditor həmin biznes subyekti məhkəməyə verib borcun ödənməsi haqqında qərar alır, olan əmlakı öz əlinə keçirir. Təsəvvür edin, sahibkar məhkəməyə müraciət edir ki, müflis elan olunsun. Hakim deyir, sübut elə ki, müflisləşmişəm. Adam maliyyə sənədlərini təqdim edir, hakim deyir, yox, bu, sübut deyil, sübut gətir. Anlaşılmır ki, maliyyə sənədlərindən başqa hansı sənədlərlə müflisləşməni sübut etmək mümkündür. Buna görə də hesab edirəm ki, ən təkmlil qanunvericilik belə icra olunmursa, heç nəyə yaramır".

Qeyd edək ki, Azərbaycanda rəsmi şəkildə müflis elan olunan biznes subyektlərinin statistikasını açıqlanmır. Dövlət Statistika Komitəsi tərəfindən yalnız ölkə üzrə bağlanan müəssisələrin sayına dair məlumat açıqlanır. Həmin məlumata görə, 2023-cü ildə Azərbaycanda 16 min 439 yeni müəssisə yaradılıb, 738 müəssisə ləğv olunub. Yeni yaradılan müəssisələrin 16 min 270-i, bağlanan müəssisələrin isə 545-i xüsusi mülkiyyətli müəssisələr olub.

2024-cü ilin birinci yarısında isə Azərbaycanda 335 müəssisə ləğv olunub. Onların 102-si dövlət, 233-ü xüsusi mülkiyyətdə olub. Xüsusi mülkiyyətdə olaraq bağlanan müəssisələrin 17-si xarici, 7-si isə birgə müəssisədir...

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Dünya SAKIT

Maşından bayıra tullantı atanlar 200 manat cərimələnəcək

Avtomobildən bayıra hər hansı əşya, tullantı atılmasına görə 200 manatdan 4000 manatadək cərimə tətbiq olunacaq.

APA-nın xəbərinə görə, bu, İnzibati Xətalər Məcəlləsinə təklif olunan dəyişiklikdə əksini tapıb.

Qüvvədə olan qanuna görə, nəqliyyat vasitəsindən bayıra hər hansı əşya atılmasına görə otuz manat məbləğində cərimə edilir.

Layihəyə əsasən, yollara və ya yol qurğularına tullantı və ya nəqliyyat vasitələrindən bayıra hər hansı əşya atılmasına görə fiziki şəxslər iki yüz manat məbləğində, vəzifəli şəxslər min manat məbləğində, hüquqi şəxslər dörd min manat məbləğində cərimə ediləcək.

Uşaq müəssisələrinə nəzarət artırılır

Dövlət və qeyri-dövlət uşaq müəssisələrində xidmətlər müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi xidmətin keyfiyyətinə dair tələblərə uyğun olaraq göstərilir.

APA-nın xəbərinə görə, bu, "Uşaq hüquqları haqqında" qanuna təklif edilən dəyişiklikdə əksini tapıb.

Layihəyə əsasən, uşaq hüquqlarının həyata keçirilməsinin bütün sahələrdə təmin edilməsi vəziyyətinin monitorinqi üzrə meyarlar müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən olunur.

Qeyd edilib ki, təqdim olunan qanun layihəsi "Uşaqlara dair Strategiya"nın həyata keçirilməsi üzrə 2020-2025-ci illər üçün Fəaliyyət Planı"nın təsdiq edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2020-ci il 27 noyabr tarixli 2306 nömrəli Sərəncamının icrasının təmin edilməsi məqsədi ilə hazırlanıb.

Qeyd edək ki, Azərbaycan Respublikasında uşaq hüquqlarının inkişafı istiqamətində davamlı olaraq islahatlar həyata keçirilir. Uşaq hüquqları haqqında BMT Konvensiyasının milli qanunvericilikdə tətbiq olunması məqsədilə son illərdə mü-

hüm normativ aktlar qəbul olunub. Layihədə qeyd edilən tələblər müəssisələrdə xidmətlərin təşkili, yaşayış şəraiti, qidalanma, sağlamlığın mühafizəsi, təlim-tərbiyə və asudə vaxtın təşkili sahələrini əhatə edir. Hazırlanmış tələblərin uşaq mü-

əssisələrində Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2012-ci il 8 may tarixli, 626 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Uşaq hüquqlarının həyata keçirilməsinə dövlət nəzarəti Qaydası"na əsasən keçirilən monitorinqlərdə istifadə edilməsi nəzərdə tutulur.

ÜSAVAT

Son səhifə

N 181 (8554) 5 oktyabr 2024

S
e
n
t
y
a
b
r

Rusiyada uşaq sahibi olmayanlar vergi ödəyə bilər

Rusiyada uşaq sahibi olmayanlar vergi ödəmək məcburiyyətində qala bilərlər. Bu təşəbbüslə Rusiya Dövlət Dumasının deputatı, general-leytenant Andrey Qurulyov çıxış edib. O, Sovet İttifaqı dövründə mövcud olan uşaqsızlıq vergisinin qaytarılmasını istəyib. Deputatın fikrincə, bu təkcə ölkə büdcəsini doldurmağa imkan verməyəcək, həm də rusiyalıları ailə qurmağa və övlad sahibi olmağa həvəsləndirəcək.

"Kişidən bu həyatda nə qalır? Sabah səni "ayaqlarını qabağa uzadıb" apardılar, səndən nə qalacaq? Birincisi - ad, ikincisi - uşaqlar. Qalan heç nə ümumiyyətlə heç kimi maraqlandırmır", - deyərək Qurulyov vurğulayıb. Deputat, həmçinin uşaqsızlıq vergisindən əldə edilən vəsaitin Rusiyadakı uşaq evlərinin modernləşdirilməsinə yönəldilməsini təklif edib. Bundan əlavə, Andrey Qurulev "childfree" (şüurlu şəkildə uşaq sahibi olmamaq istəyi - red.) ideologiyasının qadağan edilməsi ideyasını dəstəkləyib. Deputatın fikrincə, belə bir mövqə ənənəvi ailə dəyərlərinə ziddir və ölkədəki demoqrafik vəziyyətə mənfi təsir göstərə bilər.

Xatırladaq ki, bundan əvvəl Rusiya Dövlət Dumasının deputatı Dmitri Kuznetsov da Rusiyanın ailə qanunvericiliyinə dəyişikliklər etmək təşəbbüsü ilə çıxış edib. Parlamentarının təklifinə görə, valideynlərin boşanması zamanı 8 yaşdan yuxarı oğlanlar atalarına verilməlidir.

Kartof qabığından hazırlanan çay faydalıdır

Kartofun özü qədər qabıqları da faydalıdır. Qan dövranından xolesterolə qədər müxtəlif faydalar təmin edən kartof qabıqları bir çox problemləri aradan qaldırır.

Kartof qabığından hazırlanan bu içkini gündə 2 stəkan içə bilərsiniz. Bu çay, sidik vasitəsilə bədəninizdəki toksinlərin atılmasında təsirli olduğu üçün böyrək daşının əmələ gəlməsinin qarşısını alacaq. Xolesterol kimi ürək sağlamlığına mənfi təsir edən problemlərin aradan qaldırılmasında təsirlidir.

Şəkərli diabet, ürək problemi və yüksək xolesterolə ehtiyatlı olunuz. Kartof qabığı çayı hazırlamaq üçün qabığı soyulmuş kartof qabıqlarını bol su ilə yaxşıca yumaq, sonra 1,5 litr su ilə dolu qazana və ya çaydana qoymaq və 20 dəqiqə qaynatmaq kifayətdir. Və sonra isti və ya soyuq için.

Nar xərçəngə qarşı

"Nar orqanizmə üçün unikal sağlamlıq xüsusiyyətlərinə malikdir və bir çox xəstəliklərin müalicəsində faydalı ola bilər". Bu barədə rusiyalı endokrinoloq, diyetoloq, tibb elmləri namizədi Oksana Mixaleva bildirib. Onun sözlərinə görə, narın meyvəsi və toxumları çoxlu bioloji aktiv birləşmələr ehtiva edir. "Müxtəlif tədqiqatların nəticələrinə görə, nar güclü antioksidant, antitumor və antikanserogen xüsusiyyətlərə malikdir. Narın metabolik sindrom, ürək-damar, endokrin, revmatoloji və hətta onkoloji xəstəliklər, ağır boşluq patologiyalarında faydalı olduğunu göstərən məlumatlar var. Həmçinin onun dərinin vəziyyətinə müsbət təsiri qeydə alınıb", - deyərək Mixaleva bildirib.

Mütəxəssis, həmçinin qeyd edib ki, tezə nar toxumları ilə birlikdə yemək olar, tərkibindəki lifli maddələr onun faydasını və qida dəyərini artırır. Həkim bildirib ki, bu gün insanların qidasında çox vaxt çatışmayan lifli maddələr bir çox faydalı xüsusiyyətlərə malikdir, o, bağırsağ xərçənginin qarşısının alınmasına, orqanizmdən zərərli maddələrin çıxarılmasına və həzm sisteminin normal fəaliyyətinin saxlanmasına kömək edir.

"Yadda saxlamaq lazımdır ki, nar özlüyündə hər hansı bir xəstəliyi müalicə edə bilməz, ona görə də sağlamlıq problemləri olduqda ixtisaslı tibbi yardım üçün həkimə müraciət etmək vacibdir. Heç bir halda özünü müalicə etməyin", - deyərək mütəxəssis xəbərdarlıq edib.

Bunları bilirsinizmi?

- * Yorgunluğu götürmək üçün ayaqları duzlu suyla vanna etmək fayda var.
- * Çatlamış dərinə qəhvə xıltı ilə ovxaladıqda əllərin dərisi yumuşaq və elastik olur.
- * Yatarkən başınızın altına hündür yastıq qoymayın, yoxsa boynunuzun dərisi qırışar.
- * Üzün dərisini çirkin göstərən ölmüş dəri toxumalarıdır. Vaxtaşırı bu toxumalardan azad olmaq lazımdır. Dəridə olan ölü toxumaları sərt liflərlə təmizləmək olmaz. Skrablar dərinin belə toxumalardan təmizləmək və yeni dərinin üzə çıxmasına şərait yaratmaq üçündür.
- * Ömrünü tamamlayan saçların 1-2%-nin töküldükdən sonra yerinə yeni tük gəlir.
- * Saç tökülməsinin qarşısını almaq üçün ilk növbədə onun əmələgəlmə səbəbini aradan qaldırmaq lazımdır.
- * Ayaq dirnaqlarında olan göbələklərdən xilas olmaq üçün alma sirkəsini ilıq suya töküüb ayaqları vanna etmək lazımdır. Bu proseduru göbələk əlamətləri aradan qalxana qədər bir-neçə dəfə etmək lazımdır.
- * Bir insan gündə ən az 500 litr oksigen istifadə edir.
- * Hər gün 275 milyona yaxın yeni ulduz yaranır.
- * Gözlərin hər biri 130 milyondan çox görmə sinir hüceyrəsindən ibarətdir. Hər hüceyrənin içində isə 100 trilyon atom var. Bu rəqəmlər isə ümumilikdə dünyadakı bütün ulduzların sayından daha çoxdur.
- * Hazırda dəniz əlverişli 180-nə yaxın balıq növü işıq görmədən yaşayır.
- * Əgər bir sözü xatırlamaqda çətinlik çəksəniz, yumruğunuzu sıxın. O zaman beyinin fəaliyyəti daha da artır və yaddaşı işə salmağa kömək edir.
- * 600 kiloqramlıq bir balının ürək damarının içinə bir insan yerləşə bilər.
- * Bir insan yaşadığı müddətdə ortalama 23 min dəfə göz qırpır, 100 min dəfə ürəyi döyünər, 23 min dəfə nəfəs alır, qaraciyərləri ilə 1500 litr qan süzülür, mədəsi ilə 2 litr asit turşusu istehsal edir.

Qan xərçəngi ilə əlaqəli əsas gen tapıldı

Çikaqo və Texas universitetlərinin alimləri müəyyən ediblər ki, TET2 genindəki mutasiyalar DNT-nin düzgün qablaşdırılmasına səbəb ola bilər ki, bu da qan və beyin xərçənginin inkişafına gətirib çıxarır. Qan xərçəngi və ya leykemiya qan yaranan orqanlara təsir edən və qanda ağ qan hüceyrələrinin kəskin artmasına gətirib çıxaran ağır onkoloji xəstəliklər qrupudur. Onlar tədricən sağlam qan hüceyrələrini sıxışdırıb çıxarır və müxtəlif toxuma və orqanlarda toplanaraq onların işini pozur. Leykemiyanın dəqiq səbəbi məlum deyil. Ətraf mühit və genetik amillərin birləşməsinin müəyyən rol oynadığı düşünülür. TET2 geni qan xərçənginin inkişafında əsas rol oynaya bilər. ABŞ-li alimlər onun RNT metiləşməsinin tənzimlənməsində mühüm rol oynadığını aşkar ediblər ki, bu da öz növbəsində gen ekspressiyasına və DNT qablaşdırma strukturuna təsir göstərir. TET2-dəki mutasiyalar bu prosesi poza bilər ki, bu da xromatinin düzgün konformasiyasına səbəb ola və xüsusi qan dövranı sisteminə və sinir toxumasına bədxassəli şüələr əmələ gəlməsinə səbəb ola bilər.

Tədqiqat göstərdi ki, TET2 MBD6 zülalı ilə əlaqəli RNT-dəki dəyişikliklərə cavabdehdir. O, xromosomların əsasını təşkil edən nukleoproteid olan xromatinin təşkilini tənzimləyir. Bu mexanizmdəki nasazlıqlar xərçəngin inkişafı ilə əlaqəli hüceyrə xaosunu təhrik edir. Leykemiya ehtiyatı çətin insanların hüceyrələri üzərində aparılan eksperiment bu fərziyyəni təsdiqlədi - xərçəng hüceyrələrinin MBD6 yaratmaq qabiliyyəti onların məhvində səbəb olub.

Bursa məscidində turist kişilər qadın ətəkləri geyindilər

yanlış anlayaraq geyiniblər. Həmin görüntülər sosial şəbəkələrdə yayılaraq ortaya gülməli mənzərələr çıxarıb.

Türkiyənin Bursa şəhərində məscidə ziyarətə giren kişi turistlər əmək geyiniblər. Məlumatlara görə, məscidin girişində qadınlar üçün verilən ətəkləri kişi turistlər

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ

Lisenzia N: B 114
SAVİ: 1.500